

351.742
(060.1)

ПРИВРЕМЕНА ПРАВИЛА

ЗА

ВРШЕЊЕ ЖАНДАРМЕРИЈСКЕ СЛУЖБЕ.

I. ДЕО.

Министарства
Бр. 51

ТИСАК КР. ЗЕМ. ТИСКАРЕ У ЗАГРЕБУ.

57

1920.

3339/1

ПРИВРЕМЕНА ПРАВИЛА

ЗА

ВРШЕЊЕ ЖАНДАРМЕРИЈСКЕ
СЛУЖБЕ.

I. ДЕО.

ТИСАК КР. ЗЕМ. ТИСКАРЕ У ЗАГРЕБУ.

Јав. бр.
38879

I. Задатак жандармерије.

1. Жандармерија је саставни део војске сталнога кадра и има задатак: да бди над јавном безбедношћу, да одржава ред и мир и да обезбеђује извршење закона и наредаба власти.

2. У погледу снабдевања, дисциплине и наставе потчињења је жандармерија својим војним старешинама; а у погледу службе јавне безбедности и употребе, потчињена је надлежним шефовима државних управних власти.

Министар Унутрашњих Дела, шефови покрајинских влада, повереници за унутрашње послове и окружни и срески начелници и њима одговарајући управни органи имају службену власт над жандармеријом.

Осталим грађанским и војним властима, жандармерија није потчињена, али све власти и општинске управе могу тражити услугу жандармерије преко надлежних старешина.

Судови су надлежни, да траже и непосредно од жандармерије извршење законске службе или налога.

II. Опхођај жандарма.

1. Жандарм треба да је у свакој прилици, озбиљан, пристојан и уљудан и да се показује достојан своје дужности. Он треба, да је у свакој прилици према свакоме учтив, озбиљан разборит и смотрен.

Неумешност, преступ, сурово понашање, употреба непристојних речи, приликом вршења службе, уди његовом угледу и угледу целе жандармерије, а притом отежава му вршење службе. Ово нарочито важи кад врши службу при светковинама, саборима, већим народним зборовима и т. д. којом приликом свака непромишљеност, суровост и задиркивање може имати рђавих последица.

Жандарм треба, да се поноси добрим гласом који жандармерија ужива и да се стара, да се тај добар глас очува. Рђаве навике и страсти код појединих жандарма, треба да се угушују и отклањају утицајем њихових другова. Неопходно је потребно поред јако развијеног дружењубља, солидарности и узајамно потпомагање код жандарма, како на служби тако и ван службе, и да се старају да жандармерија стекне што бољи глас и да тај глас очувају.

2. Жандарм свакога ословљава са »Ви« а тако исто и њега ословљава свако са »Ви«.

Жандарме не сме нико јавно укорети. Ако би се то десило, жандарм ће надлежним путем тражити задовољење.

3. При појави у јавности жандарм мора бити по пропису одевен и опасан. Кад жандарм полази на службу, мора бити потпуно наоружан, са пушком напуњеном, а кад службу врши пешке онда мора носити и нож натакнут на пушци.

Држање његово мора бити војничко, ходање смерно и тако удешено, да може све опазити, што се у његовој околини догађа.

4. Жандарму је забрањено пушити: кад је на служби, кад улази у државна надлештва и канцелрије или у приватне станове. Исто тако забрањено му је непрописно и невојничко ходање и кретање, јер се има клонити свега онога, што би га могло изложити критици и порузи публике.

5. Жандарму је забрањено за време (његове) службе улазити у механе и кафане, осим по служб. потреби.

Изван службе жандарму је строго забрањено улазити у кафане или механе, које су на злу и рђаву гласу, ма њих држали и њихови најближи сродници, осим у случају кад не може на другом ком месту добити храну. У таквом случају, чим заврши свој обед, мора локал одмах напустити. Ни том приликом никакво алкохолно пиће не сме узимати.

Кад жандарм нема прилике да до хране дође у јавним локалима, а ни собом је није поцео, може је затражити и у приватним кућама, али што узме увек мора платити. Где домаћин никако не хтедне новац примити жандарм је

дужан приближну вредност у новцу дати деци дотичне куће.

6. Жандарму је најстрожије забрањено дружење и спријатељавање са лицима од рђавог гласа па ма она била и његови рођаци. Таква лица не смеју долазити у касарне или станове жандарма у посету нити их пак сме ко други доводити.

7. Употреба алкохолних пића, коцкање у новац, задуживање, скитање и развратан живот, погрешке су којима се жандарм никада не сме одавати. Све ово најстрожије се жандарму забрањује. Ако се жандарм, и поред овога, огреши о ову забрану биће кажњен, а у поновљеном случају биће по казни отпуштен из жандармерије. Ако се деси, да се неки жандарм ипак заборава у толикој мери, да га негде пијаног затеку; дужност ће бити његових другога, да га одмах одстране испред народа.

8. Опхођење жандарма према његовим жандармеријским старешинама има се удесити према постојећим војничким правилима. Према свима тим својим старешинама он се мора у свакој прилици показати подређен, послушан и одавати им дужно поштовање.

Што се тиче његовог одношаја према лицима из војске и морнарице, вреде и за жандарме иста војна правила, која регулишу однос између појединих чиновна у војсци.

Цивилним чиновницима, с којим жандарм долази у службени додир, има свагда одавати

поштовање, које им према њиховом положају припада.

Начелнике окружне и среске и униформисане чиновнике, има жандарм поздрављати прописно, исто тако као и војне старешине.

9. Ако неко затражи од жандарма какво обавештење или какву услугу, дужан ће бити жандарм, својим пристојним војничким држањем, молбу задовољити или ако то учинити не може, одговориће кратко и јасно — не показујући при томе злу вољу и суровост. Према странцима жандарм ће показивати највећу љубазност и предусретљивост (не грешећи се при том о своје достојанство) и старати се, у случају да они говоре рђаво српски, разумети их што боље и дати им тражена обавештења на што је могуће разумљивији начин.

10. Кад дође у додир са другим цивилним или војничким стражама у циљу, да се сачува или поврати јавна безбедност, ред и мир, треба да ради са њима у споразуму.

11. Активан и непрекидан надзор и репресивна акција сачињавају суштину његове службе, те због тога у када није »на служби«, мора се сматрати као такав, те дакле интервенисати ако би наишао на прекршај закона, или пак ако би његова помоћ била законито тражена од приватних лица или од јавних службеника.

12. Најнужније особине жандарма јесу неподмитљивост, истинољубље, исправност и чување тајне.

Под овим се разуме, да жандарм не сме

примати мито, ма то било и у виду поклона, у новцу, стварима, пићу и т. д. нити га од његове дужности смеју одстранити родбинске и пријатељске везе, нити наклоност или мржња према некоме. У опште не сме се руководити никаквим другим обзирима, већ да своју службу и службене доставе увек врши онако како то правда, истина и закон и наредба захтевају.

Нарочито је жандарму најстрожије забрањено примати са стране какве дарове, ударја или гозбе, док о томе не извести свог старешину или од њега не добије претходно одобрење, па макар се ове последње нудиле под околностима, које не дају ни најмање сумње.

Исто тако је забрањено жандарму, да извршење службених дужности чини зависним од каквог обећања.

13. Жандарм не сме издавати службене тајне.

14. Најстрожије се забрањује жандарму прелаз преко државне границе било службеним или приватним послом, изузев случаја кад за такав прелаз добије заповест или дозволу.

15. Жандарм не сме на приватан захтев издавати уверења о стварима, које стоје у вези са његовом службом. Само на захтев надлежне власти или по одобрењу његовог старешине, може сведочити у случајевима где би се његов исказ код власти тражио.

16. Жандарм, коме је одређено какво место за надзор, не сме га остављати — без преке

службене потребе. Ако га остави, сматраће се да је напустио стражарско место..

Жандарм неће поздрављати никога:

а) При вршењу своје дужности на поретку;

б) При спровођењу и чувању криваца и притвореника.

III. Дужности жандарма.

I. Познавање места.

Сваки жандарм дужан је, да у најкраћем времену тачно упозна места оног реона у којем је на служби, јер је доказано, да су само они жандарми у стању добро вршити службу јавне безбедности, који у своме реону добро познају места.

У овоме нека му служи за пример:

а) при познавању терена у опште:

Кратак опис земљишта — станичног или реона (кварта) и величину станичног реона (кватра) у км?

Све особито важне објекте који служе за оријентацију у служби као: развалине, пећине, споменике, капелице, утврђења, гробље, крстове а особито све станове, конаке, скровишта и у опште скривалишта лица, која су опасна за јавну безбедност.

б) При познавању самих места:

Имена, положај и број места, месне цркве,

надлештава школе, хотеле, кафане, просторије разних друштава, ватрогасне стражаре и спремишта, станове старешина, начелника, председника, кметова и т. д., (творнице) фабрике, стругаре, рудокопе, млинове, солане, циглане и т. д.

в) познавање комуникација:

Железнице са станицама, долазак и одлазак возова; путеве за кола и стазе за коње и њихова употребљивост у разно доба године, као и чија је дужност бринути се за одржавање истих у исправности (државе, округа, среза, општине), даљину једнога места од другог у километрима, у часовима, пешке, на коњу или колима, најкраћу и најбољу везу са суседним жандармеријским одредом (станицом).

г) Код познавања вода:

Код река и вода јесу ли пловне и за какве бродове (веће или мање), њихов ток и поплавно земљиште, где су мостови и брвна за прелаз, где се и у које доба године могу прелазити и да ли се и чијим чамцима може вршити превоз, или каквим другим превозним средствима.

д) Код познавања планина:

Имена планина са њиховим огранцима и деловима, летним и планинским пашњацима и познавање оних, који таква места посећују са стоком као и приближан број њихове стоке.

Апосолутну висину најважнијих и најзнатнијих планинских врхова као и планинских превоја и прелаза.

ђ) Код познавања шума:

Имена шума и право власништва (државна, општинска, приватна), величину шуме, врсту дрвета у опште, особље за чување и надгледање шуме, да ли у шуми има дивљачи и какве, и ко има право на лов.

2. Познавање лица.

Под познавањем лица разуме се познавање животних, привредних и званичних одношаја, особито вредности, ваљаност и поверљивост лица, познавање броја житеља свога реона и појединих места, њихову веру, занимање, начин живота, обичаје и т. д.

Жандармерија мора познавати следеће особе:

1. Сва лица, која својим службеним послом могу доћи у додир са жандармима, као: чиновнике, нарочито оне управних власти и судова, општина, поште и телеграфа, лекаре, финансијске чиновнике, кметове, лугаре, шумаре, пољаци и т. д.

2. Лица, која уживају висок углед у народу као: Њ. В. Краља и чланове Краљевског Дома, даље високе световне и црквене достојанственике као министре, патријарха, митрополита, владике, народне представнике, све високе војничке старешине и оне, који имају заслуге за државу дакле и пензионисане високе чиновнике и офицере.

3. Сва лица, која својим богатством и већим поседом на народ имају већег уплива, а то

су: поседници већих комплекса земљишта, поседници фабрика, богати трговци и т. д.

4. Сва лица, која у станичном реону (кварту) са становништвом долазе у додир, па се услед тога од њих могу добити подаци и упуту који се односе на јавну безбедност, а то су: свештеници, општински часници, адвокати, учитељи, инжињери, земљомери, приватни лекари, бабице, приватни чиновници и т. д.

5. Особито тачно мора жандарм познавати сва она лица, која стоје под полицијским надзором, и која штетно упливишу на јавну безбедност, јер то су људи природни противници и непријатељи њихови, који да би могли своја недела изводити, настојавају да жандарма на странпутицу заведу и одстрани његову пажњу од себе.

Поред тога што треба да познаје људе из свију редова, он мора нарочито да познаје оне који су кажњени због злочина и престапа, или су иначе познати као крадљивци, јатаци, варалице, блуднице, беспосличари, смутљивци и т. д. Како би жандарм при појављеном кривичном делу одмах знао која група људи или чак и које поједино лице може доћи у питање као извршиоц тога дела.

Полицајски надзор састоји се у овоме:

а) Онај, који је на ту казну осуђен, за одређено у пресуди време, не сме се удаљити никуда изван места у коме живи, без знања и одобрења надлежне полицијске власти. Само у

случајевима преке потребе, која одлагање не трпи, може му надлежна власт на своју одговорност дозволити да може у оближње општине отићи.

б) Он мора бити ноћу од извесног времена, које му полицијска власт одреди, у своме стану или мора онде на преноћиште долазити где му она одреди.

в) Њему се може у свако доба, по наредби месног кмета или полицијске власти, претресати кућа и његова притежања.

Лично познавање сумњивих лица потребно је жандарму с тога да би се таква лица могла описати и њихов опис у потерницу ставити, ако би побегла после извршеног казнивог дела а такође и да би могао на њих стално мотрити и пратити њихова кретања.

3. Поступак жандарма према кривцима.

Разнолики су поводи који изазивају отпор појединих лица или масе против наредаба власти и против органа власти.

Па и ако није увек могуће предухитрити такве појаве, то се ипак у многим случајевима епремни и покушавани отпор може спречити тактичним и правилним поступком органа јавне безбедности.

Жандарму се препоручује кад је у додиру са народом и при поступцима противу криваца, да се уздржава сваког против законитог и неодлучног поступка, јер би против законитим

поступцима могао народ раздражити, те да стане на страну криваца, а неодлучност жандарма могла би кривца ободрити на даљи отпор. Жандарм не сме сметнути с ума, да сваки његов поступак, који би против закона вређао личну слободу грађана, „јесте злоупотреба власти и да за такав свој поступак има се казнити.

Према кривцима мора жандарм вазда мирно, озбиљно и опрезно, али одлучно, поступати.

При томе нека му служи за правило: свакога кривца кратко опоменути на мир и ред, и сваки покушани приговор спречити му позивом »У име закона!«

Према величини штете, која је учињена делом и према томе, да ли су повређене (полицијске) управне наредбе и уредбе или је повређен казнени закон — разликујемо ове врсте жандармског посредовања:

1. Поука.
2. опомена, одвраћање.
3. Достављање надлежној власти.
4. Привођење надлежним властима без или са везивањем.
5. Употреба оружја.

1. Поука.

Жандарми имају прилике, да наиђу особито, у забаченим крајевима, на незаконито стање, које произлази или из незнања онога шта је забрањено а шта допуштено, или из не-

схватања сврхе, користи и смисла закона и наредба, који су издати.

Жандарми, који често долазе у додир са народом имаће прилике да народ потанко, разумљиво одвраћају, од извесних радњи или нерадњи, упозоравајући на последице које би од тога могле произаћи.

Ово у случају ако се дотични није толико огрешио, да би ради тога морао бити кажњен.

2. опомена и одвраћање.

Усмена опомена је онда, када се уз пркос поуке догађају прекршаји полицијских закона и наредба, а нису изведени из очите тврдоглавости, нити из какве зле намере на пр. ложење ватре на месту, на коме се ватра не сме ложити, купање на забрањеном месту, паша марве на жељезничким насипима и т. д. Кад ко хотимице поступи против закона и наредба уз пркос поуке и опомене, онда га треба од тога одвраћати претећим начином, то јест претећи му законским последицама.

Одвраћати треба мирно, озбиљно и кратко, јер свако упуштање у дуго разговор приликом вршења службе постиче само на отпор.

Жандарм ће учинити примедбу са пушком о рамену у војничком ставу и рећиће: Овде је ложење ватре забрањено, јер се шума може упалити; угасите одмах ватру, па је наложите тамо у пољу.

Војнички став мора се зато заузети, јер

нико не слуша онога који пригнутих или клецајућих колена и са рукама у цеповима нешто заповеда, док свако уважава онога, који се мушки и одлучно пред њим држи.

Одвише викати или пак псовати не сме се зато, јер је то у опште не пристojно и не достојно једног државног службеника, заштићена законом и оружјем и јер се раздражљиве ђуди тиме изазивају на приговор и кадкад и на отпор. У случају огрешења о овај пропис жандарм ће се изложити казни.

Преблагост се не сме опет говорити, јер ће онај коме се нешто налаже, закључити, да жандарм не мисли озбиљно, те ће се упустити у неумесно пресуђивање и расправљање о наредбама власти.

Ако дотични неће да слуша, одвраћаће га жандарм претећим начином овако: »Ја вас у име закона позивам, да сместа отерате марву са насипа, иначе ће бити на ваш трошак отерана, а вас ћу доставити, па ће те бити кажњени.« Не послуша ли ни онда, онда ће се марва на његов трошак заплени и предати кмету или општини, а он ће надлежној власти доставити тај случај.

Жандарм је дужан да употреби поуку, опомену и одвраћање где год то може а не само у случајевима доле набројаним; стога, што жандармова дужност није само да се постара да кривац искуси заслужену казну, већ да се стара нарочито да спречи свим могућим средствима да се кривично дело не деси.

3. Достављање (пријаве) надлежној области.

Кад неби ништа помогле поуке, опомене и одвраћања при кршењу наредба полицијске природе или извесних законских одредаба и кад би извршена повреда тих одредаба било из љености, немара, или зле намере, тада треба жандарм да то надлежној власти достави (пријави).

Доставити треба властима сва опажања, која могу бити од интереса за власти, сем тога треба достављати сва кривична дела, која су наведена у казненем закону, или у другом којем закону, чим жандарм за њих сазна, па ма била и накнађена штета општењем, па макар и он не тражио никакве накнаде.

Од тога се узимају само таква дела која се ислеђују само по приватној тужби.

Ну жандармска служба неће се ценити ни награђивати по броју учињених достава, већ по томе колико има реда, мира и безбедности у њиховом делокругу рада.

Достављања треба да су састављена што је могуће краће, разговетно и треба да садрже:

1. Датум, час и место где се дело догодило, име извршиоца дела, а такође и повређеног и општењем — ако га има. Затим у кратко изнети цео тај догођај, старајући се да се не унесе непотребне опширности нити пак да се изостављају важни подаци.

Назначити шта је урађено са извршиоцем дела, а шта са повређеним или општењем.

Означити имена сведока очевидаца (ако их је било), и такође и то, да ли је жандарм цео догођај видео својим очима, или га је сазнао од очевидаца или оштећеног.

2. Код крађе, утаје, разбојништва, преваре и паљевине вредност опљачканих, несталих, украдених или проневерених ствари или пропалих и оштећених предмета.

Код случајева убиства и телесне повреде, природу нанесених рана, односно повреде; ако је дотично лице још у животу затечено, да ли му је жандарм или лекар прву помоћ пружио, и на који начин.

3. Опис оруђа или оружја, које је употребљено при извођењу дела, уз навод, да ли је пронађено и шта је с њим учињено.

4. Опис трагова, који су остали при извршењу дела.

5. Имена лица која су била приступна или шта опазила при извођењу кривичног дела.

6. Име кривца ако је познат (наводећи и број куће његове).

Ови извештаји имају се писати на листовима бележница и то на лицу места где су дотични догађај десно. При описивању догађаја унети све тачно онако, како се десило, без икаквог улепшавања. У извештају не сме бити бриганих или замрљаних речи; не сме се ништа додавати ни мењати доцније.

Само стварна достављања (пријаве) треба

чинити те да се не би власти и жандарми од своје важне службе одвајали неоправданим многим писањем.

4. Привођење надлежним властима без или са везивањем.

Привођење се може извршити или по своме сопственом нахођењу или по наређењу власти, при чему привођени може бити везиван или не.

По своме сопственом нахођењу смеју жандарми да приводе лица властима у следећим случајевима:

а) Кад се кривац на самом делу ухвати, или се одмах по учињеном делу као подозрив од власти тражи или вија, или се виком људи за кривца означава, или се код њега налази оружје или други предмети који показују, да је кажњиво дело он учинио, или учествовао у извршењу истога.

в) Кад повређени или оштећени или други који очевидац категорички значи какво лице за кривца, а дело је теже природе.

Даље имају жандарми хватати и властима доводити лица:

а) За које постоји писмена потера или распис надлежне власти да се тражи.

б) Који немају уредан пасош или се у опште нађу код њих лажне исправе.

в) Који раде са оним што је забрањено и у опште торбаре.

г) Који узнемирују јаван ред, или се туку или при јахању и вожењу кога повреде.

д) Који прилепљују или јавно излажу и растурају слике и списе за које је жандармима саопштено, да су забрањени.

ђ) Који су познати као скитнице и кеса-роши.

е) Који би узнемиривали грађане у вршењу њихове вероисповести.

Жандарм је дужан притворенога одмах, или најдаље у року од 24 часа, предати надлежном иследнику са извештајем у коме ће означити зашто је притворен.

Неоправдано привођење властима, жандарму је строго забрањено — да: не одузима дотичном без разлога његову слободу, која му је као држављанину уставом и законима зајамчена; јер ће за неправно лишење слободе бити судски одговоран.

Исто тако не сме се привођење, на захтев приватних лица предузимати, сем у случајима горе набројеним.

Народни посланици смеју се, од дана избора па за све време трајања њиховог посланичког мандата, приводити властима због злочина само онда, ако се на самом делу ухвате.

Ако жандарм има да приведе, по налогу полицијске или судске власти или да сам лиши слободе какво лице које врши државну службу а због каквога тежег кривичног дела он ће се прво известити, да ли неће наступити опасност за

јавну безбедност или јавне интересе, кад би се такво лице одмах са посла дигло као што су на пр. службена лица на жељезницама, на лађама, у рудокопима и шумама, те ће стога прво извести његове старешине, а на кривца ће пазити да не утече.. Но ако би, услед тога претходног извештавања могли да се сакрију докази или кривац да побегне или почне да врши какво кривично дело на самоме службеном послу, онда ће се одмах задржати и притворити, па ће се то његовој власти одмах јавити.

Хватање, као и везивање и спровођење зликоваца, јесу за жандарма особито важни послови и зато он мора ово чинити са највећом опрезношћу, вештином и одличношћу, те да би ово извео без борбе и употребе оружја, а да отпорника савлада, чиме ће своју премоћ над кривцима показати и себи уздићи морални углед код народа.

Нека жандарм свако лице, које намерава привести, са највећим неповерењем и великом опрезношћу, сусрета, јер се често збива, да се под видом безазлености скрива најопаснији и најодважнији зликовац.

Свако мешање непозваних лица у намери да привођеног ослободе, има се најозбиљније одбити.

При лишавању слободе, чувању или спровођењу неког лица, које је учинило кривично дело, жандарм никад не сме с метнути с ума да у њему не сме гледати кривца све дотле, докле

га суд за таквог не би прогласио при изрицању пресуде, те му према томе увек има указивати дужно поштовање.

Везивање.

Циљ везивања јесте да се привођеноме онемогући бегаше, односно напад на жандарма за време спровођења.

Везивање има се што брже и опрезније обавити, јер је то, како је горе споменуто, најозбиљнији час жандарма у вршењу његове службе.

Поједини жандарм не обавља никад везивања, ако нема уза се поуздане помоћи. У таквим приликама нека се жандарм постара, да у које оближње место стигне и тамо код општине или ако је ова далеко, барем помоћу присутних поузданих људи — веже притвореника.

Жандарм има право да у овом случају, као и уопште кад му је помоћ ради свршавања службеног посла потребна, тражи помоћ присутних лица, па ма она и не била орган власти. Ако му ова лица ту помоћ ускрате, он ће бити дужан то доставити власти, ради узимања ових лица на одговор, ради казне.

Везивање има се предузети.

а) Приликом ухапшења:

1. Ако је дотични опасно и злогласно лице.
2. Ако се има ухапсити лице, које је зате-

чено на тешком злочинству или ако се буде од веродостојних лица утврдило злочинство окривљеног, а постоји основана бојазан да ће покушати бегство.

3. Ако лице које се има ухапсити, покуша да бега или дати отпор да би осујетило хапшење, а немогуће је другим путем до овим постићи жељени циљ.

б) Приликом спровода:

1. Сва под тачком а) наведена лица.
2. Кривци, кад се спроводе из притвора једнога суда у притвор другога суда.
3. Кажњеници и робијаши без разлике, ради предаје у који казнени завод.

Због омањих преступа, на пример кад заустављена лица немају пасоша, по правилу не треба вршити везивање ланцима, но ипак ако наступе такве прилике, да та лица треба спровести, на пример ноћу или кроз шуме, шипраге и т. д. где нема прилике да умакну и побегну, онда треба и ова лица везивати у ланац.

Свако јаче стезање ручних ланаца проузрокује телесну повреду, због чега би дотични жандарм могао под одговорност пасти.

Употреба оружја.

а) У опште.

Постанак права употребе оружја заснива се у интересу опстанка државе, која је на себе примила дужност, да заштити личну и имовну

слободу свакога држављанина, те је овоме дала право, да одбије удар на своју особу тамо где га она одбрани не може, т. ј. у нужној одбрани.

Према предњем има жандарм по закону право и дужност, да се послужи својим оружјем :

1. Да одбије од себе или другог лица управљени удар.

2. да свлада отпор који се на леп начин не може савладати.

3. да осујети бегство опасних злочинаца, када то не може другаче учинити.

Сваки случај употребе оружја од стране жандарма биће испитан, ради утврђивања : да ли је имало места употреби оружја или не, те према томе, да ли постоји или не одговорност жандарма за дело проузроковано оружјем.

Објашњење појединих тачака употребе оружја.

1. Да одбије од себе или другог лица управљени удар.

У случају противуправног удара, даје држава право сваком држављанину, да се обрани онде, где га она бранити не може, па то се право даје и жандарму, а то је дакле у нужној одбрани.

Нужна одбрана наступа само онда, када се према физичкој јачини лица које напада, добу дана, кад напада, месту и начин удара или из других околности може закључити, да је жандарм био у праву да употреби оружје :

а) да одбије противу правни удар на властништво, тело, живот и слободу своју или кога другог лица.

б) да се спречи да му се отме оружје.

Нужна одбрана престаје онда када је удар минуо, а удар је минуо :

1. ако је нападач одустао од удара;

2. ако је нападач прекинуо удар ;

3. ако се нападач даде у бегство.

4. ако је удар сузбијен и

5. ако је удар успео.

2. Да савлада отпор, који се на леп начин не може савладати.

Право употребе оружја у том случају даје држава жандарму и наређује му у интересу свога опстанка, да он као њен орган омогући спровођење и извршење закона и наредаба, па макар и употребом оружја.

У том случају може жандарм доћи у следећи положај, да употреби своје оружје :

1. Услед настале нужне одбране жандарма при вршењу њихове службе.

2. Услед пасивног отпора кривца, који не

само да жандарма осујећава у вршењу његове службе, већ га и у опасан положај ставља.

3. Услед активног отпора кривца, којим би се отпором могло жандарму осујетити вршење његове службе.

Пасивни је отпор, када отпорник (кривац) не напада, већ седне на земљу и неће да иде даље, или се ухвати за какав дирек, или дрво и не да, да се отргне. У овом случају жандарм ће дотичног силом спровести, а оружје може употребити само ако би при томе за жандарма наступила опасност, на пример од доласка кривчевих другова на усамљеном месту, па и тада употребити оружје без опасности за живот кривца, на пример бодом ножем у мишицу. Активни је отпор ако кривац напада, обрани се и не да се везати.

3. Да предусретне — осујети бегство опасних злочинаца када то не може друкче учинити.

Да би жандарм био уверен у ком случају у оправданост употребе оружја, треба да има на уму :

а) има ли заиста посла са опасним зликовцем ради чега жандарму треба да је од стране власти означен као опасан зликовац, или да је то лице према другим сигурним подацима опасно за безбедност државе или живота (лица) и власништва, као што су, на пример, велеиздајници, разбојници, убојице, паликуће, често кажњени

наоружани крадљивци, пре него што су разоружани и т. д.

б) има ли које друго средство да се задржи лице које покушава побећи без употребе оружја, на пример, помоћу других поузданих лица, која се у близини налазе.

г) Да зликовац није хтио послушати жандарма и ако га је овај три пута позвао : »У име закона стој!«

Ако се опсани зликовац нада у бегство, патрола ће за њим потрчати да га ухвати, и у исто време ће га позвати : да у име закона стане, јер ће иначе пуцати.

Не одазове ли се зликовац том, а жандарм види да је он бржи од њега и да размак бива све већи, нарочито онда ако је близу шипрага, шума, висока жита, воде, у које може умаћи, има се на њега пуцати.

Гађати треба у средину тела.

Ако опасни зликовац бега према народу, онда се не сме на њега пуцати, јер би невина лица могла stradати, а побегли зликовац ће свакако једном доћи у руке правде, док се невином погинулом лицу не може живот вратити.

Једино треба народу довикнути : »држите тога зликовца !«

Ако жандарм овако опасног зликовца устрељи, то тај његов чин има додуше обележје убиства, али му се неће тако урачунати, јер је жандарм вршио вољу државе и вршио своју дужност, која искључује урачунљивост овога убиства.

Противу наоружаних разбојничких чета и комитских чета има се извести употреба оружја у најширем смислу.

Б. Врсте употребе оружја.

а) Употреба сабље.

Сабља је најмање опасно оружје жандармово, исту ваља онда употребити за сечење, када је жандарм само са њоме наоружан, или ако је спречен да натакнути нож може употребити, као на пр. ако кривцу (отпорнику) пође за руком ухватити за пушку жандарма, што је понајвише могуће, где се скупи мноштво народа, као код туче и изгреда, као и у сваком случају где се циљ може постићи овим путем, не употребљујући оружје које наноси много теже озледе као : нож или пушку.

б) Употреба ножа.

Нож се употребљује натакнут на пушку, или као ручно оружје за бодeње и сечење приликом војње, када нож натакнут на пушку не може жандарм употребити услед немања простора за употребу пушком на пр. у тесном одељењу жељезничког вагона.

в) Употреба пушке као оружја гађање (стрелјање):

Као што је напред речено, нека се пуцњавом не стављају у опасност животи других невиних лица и нека се до крајних граница могућности има на уму штедња људског живота па ма то био и живот најокорелијег злочинца.

Употреба оружја пуцањем јесте онда оправдана, ако је употребљено у часу одбране (погибелји) живота, или за спречавање бегства, како је то напред објашњено.

Жандарм нека добро и сигурно гађа, јер безуспешно пуцање може довести до тога, да кривци (отпорници) постану још дрскији и смелији.

На наоружане разбојничке чете, ако су као такве распознате, треба пуцати безобзирце и настати, да буду посве уништене.

При употреби оружја увек првенствено употребљавати хладно оружје као мање опасно кад год је то, према приликама могуће.

г) Невојничка употреба оружја:

Најстрожије је забрањена свака невојничка употреба оружја, као: пуцање у вис, да се тиме отпорно лице застраши, ударање сабљом плитимице, ударање кундаком и т. д.

Једино у случају борбе на живот, дозвољена је невојничка употреба оружја — дакле да се сме и кундаком пушке ударити и т. д.

4. Остале дужности жандарма

а) Као орган државних, полицијских власти за одржање реда, спокојства и сигурности у земљи, жандарми по самоме задатку свом и без нарочите наредбе имају да врше следеће дужности:

1. Да предупредују сва кривична дела, да о извршеним кривичним делима и њиховим извршиоцима и саучесницима прибирају и примају сва могућа обавештења, и да о томе извештавају надлежне власти.

2. Да на јавним скуповима, пожарима поплавама и т. д. одржавају ред, да хватају проузроковаче нереда и да их доводе полицијској власти.

3. Да хватају и у затвор стављају апсенике, који побегну из затвора или испред спроводника и све војне бегунце.

4. Да пазе, да се тачно врше полицијски прописи, који се односе на чистоту и поредак, на предупредбење несрећних случајева и на штете, па да о томе извештавају одмах полицијску власт.

5. Да пазе на јавне установе као жељезнице, телеграфе, друмове, засађена дрвета поред ових, канале, мостове, јавне бунаре и чесеме, путоказе, разне друмске и месне табле, споменике и т. д. оне, који наносе квар, јављају полицијској власти, а по потреби и да их доводе овој.

6. Да пазе да продавци и купци не држе лажне мере и да криво не мере.

7. Да пазе да не продају покварене и здрављу шкодљиве ствари за јело и пиће.

8. Да пазе да пекари, лебари, касапи, мљевари, механције, бакали, и у опште, сви који тргују стварима за јело, држе увек чисто, како ствари за јело тако и своје радионице и судове.

9. Да пазе да нико не продаје лекове, отрове и отровне ствари без надлежног одобрења.

10. Да пазе да нико не држи динамит, бабрут, гас, и друге распрскавајуће материје без надлежног одобрења и противно правилима о томе.

11. Да пазе да се никакве потребе за храну не продају скупље од одређене таксе.

12. Да пазе да прекупци и пиљари од ових, који што на продају доносе, не купују ради препродаје пре времена, које власти за то одреде.

13. Да пазе да нико фаличне новце не протура и да новце, којима је цена побијена, не даје по одређеној вредности, нити ноцву одређену вредност побија.

14. Да предупредују и отклањају све што може слободном и безбедном проласку и саобраћају на улицама, путевима, пијацама, и другим јавним местима сметати, и што нећистоћи приноси и здрављу шкоди и то:

а) да се прелазак по улицама и путевима без преке нужде не спречава и да се смештајем материјала и јапије не стесни улица или пут, колико је за угодан пролазак с колима потребно.

б) да водоводе и фењере нико не квари.

в) да се дрва не секу на улицама, које су тесне.

г) да се улице никад, а нарочито ноћу не заузимају колима, сандуцима, бурадима, дењковима, са еспапом или другим справама.

д) да се кола упрегнута никако не трпе на улици без надзора, да се кола не терају нагло кроз улице, нарочито онуда куда више света пролази, да се кола и коњи, и у опште стога терају увек само десном страном пута, да кола не потркују једна поред других и да не спречују сокак, да се коњи и волови не хране у вароши и на улицама да се коњи и волови не воде, нити коњи јашу покрај кућа, преко тротоара и путова куда пешаци пролазе, и да се деца не хватају за кола, кад ова трче.

ђ) да се испред кућа, дућана, радионица и плацева према наређењу власти у извесне дане почисти и сметелиште однесе где треба.

е) да се на улице не баца и не просипа ђубре, сплачине, разбијени судови и опште никаква нечистоћа.

ж) да се заслони (платна) испред дућана и кафана намештају високо, тврдо и тако да неби пролазницима на сметњу били и да се њима ни уколико улице не стешњавају.

з) да се канали и проходи чисте само ноћу и то никада пре одређенога времена, а дању само са справама, које су удесне, да се закљони нечистоћа и да се не осети смрад.

и) да се при бацању снега с кровова кућа и других зграда, поставе потребни знаци као опомена пролазницима.

ј) да се покварене ћуприје, прелази, ограде и наслони, рђави путеви, угнута калдрма и покварени канали одмах оправљају.

к. да се без надлежног одобрења подруми,

каналы и друге какве грађевине испод улица не проводе.

л) да се саксије и други предмети на прозорима, табле (шилтови) и остали украси на кућама свагда добро намештавају и утврђују, да неби пали и коме повреду нанели.

љ) да се опасна места на путевима, урвине и прокопи ограде тако како би туда људи и свако безбрижно пролазити могли.

м) да нигде на путу, па ни покрај пута, не буде никада а нарочито у лето, стрвина или друге какве нечистоће, које би испаравањем и смрадом шкодила здрављу.

н) да се дрва по улицама засађена, друмовима, јавним шеталиштима и парковима, а тако и ограде око њих, не секу и не кваре.

њ) да пазе да није каква зграда или кућа тако трошна да хоће да падне.

15. Да пазе и надлежну власт извештавају, да ли се у механама (гостионицама) воде уредно књиге, прописане за уписивање путника, и да ли је сваки путник у књигу уведен.

16. Да ли има основаних тужба од гостију противу гостионичара (механције), да им се у механи чине крађе, преваре, или да с њима на непристојан начин поступа.

17. Да ли се у механама и кафанама, нарочито у таквим где се окупљају ниже класе људи као: шегрти, слуге, и остали, не карта и не коцка у новце; да ли се механе и кафане отворене недрже преко времена влашћу одређеног, да ли се не проводи каква непристојност

или да ли се не узнемиравају суседи или се каква саблазан не чини, као и да ли се тачно врше сви прописи, који се односе на ове радње.

18. Имали у месту странаца, који се без-занимања налазе, а не знају им се средства из којих се уздржавају, или који новце раскошно троше, у велике новце картају или друге коцкарске игре играју, или стоје у вези и познанству са таквим подозривим лицима, да тиме јако у очи падају.

19. Да се слуге, слушкиње, које су без службе, не задржавају на јавним местима или у приватним кућама и квартирима без дозволе власти, да ли сваки слуга и слушкиња има прописану исправу, и да ли је погодба са газдом по пропису код власти пријављена.

20. Да пазе на лица, која могу грађанима штетити или досадна бити као што су:

а) просјаци и други, који купе милостињу ма под каквим изговором, а немају на то одобрења од надлежне власти.

б) они који без дозволе власти од места до места иду и по механама и кафанама, на улицама и осталим јавним местима и светковинама певају, свирају, преставе дају, разне вештине показују и т. д.

в) сва лица, која немају свог сталног занимања ни познатог начина уздржавања, или која су иначе ма из ког узрока подозрива.

Жандарм ће старати да дозна и власти

јави шта таква лица раде, с ким се друже, куда одлазе, где станују или иначе где се задржавају како живе и т. д.

Жандарм ће пазити и власти јавити:

а) За сва она лица, која би била опасна по безбедност имања као лопове, скитнице, варалице, лупеже а нарочито кесароше и т. д. брижљиво нагледаће чим се занимају, колике трошкове чине и с ким у свези стоје.

б) За оне који би продавали кључеве без брера као и оне који би продавали и куповали друге сумњиве предмете и ствари.

в) За оне који би правили печате званичне без нарудбина власти за коју се печат прави, и који би такве печате другима продавали.

Б. I. Жандарм ће сазнати и власти јавити оне:

а) који оговарају и грде земаљске власти, њихове наредбе и законе.

б) који навраћају људе, да ураде што је власт забранила или да не ураде што је она наредила.

в) који говоре и распростиру лажне гласове, који могу људе узнемирити, обеспокојити или им од штете бити.

г) који пред људима прочитавају нешто, чим се они драже и на иступе наводе.

д) који би правили и другима износили какве направљене саставе, ликове и фигуре ко-

јима би се исмевале законите наредбе власти и поједине личности, којима се мора поштовање одавати.

ђ) који би имали тајне штампарије, с којима би могли забрањене списе штампати.

е) који примају на преноћиште или прикривају подозрива лица или лица која су без путне исправе.

ж) који продају и разносе објаве, брошуре и остале штампане списе, ликове и фигуре, које би наредбама власти противне биле.

з) који би срамотне песме или слике и фигуре правили и направљене јавно свету на углед излазили.

и) који би штогод срамотно чинили по механама и кафанама, на сабору, у колу и другим јавним местима куда свет пролази.

ј) који би децу својој или оној која су под њиховом управом допуштали да просе или би их на то учили.

к) који би децу против учитеља на непокорност потстрекавали или би их од школе одвраћали, или би их код себе задржавали и прикривали, да у школу не иду, или који би учитеља пред децом омаловаживали или би деци за разврат дали.

л) који би децу и људе од цркве и вере хришћанске одвраћали.

љ) који би чију веру ружили или исмејавали.

м) који би гробове и надгробне споменике кварили или нечистоћу на гробовима оставили.

н) који би врачали, карте разметали и празноверице распростирали.

њ) који би на општу саблазан са каквом женском невенчано заједно живели.

о) који би мртваца без надлежног одобрења пре времена сахрањивали.

п) који би се на сокаку камењем или другим чим опасним бацали.

р) који би давали што на лутрију без одобрења надлежне власти.

У свима приликама овога члана, кад жандарм кога јавља власти стараће се, да сазна и покаже његово име и презиме, занимање и где станује.

2. Кад је жандарм наишао на што подозриво а није сигуран да има дела, онда је дужан, да и даље посматра подозривога док се боље не увери о делу. Но где је опасност неизбежива ту ће се и пре умешати.

3. Кад жандарм некога као кривца сазна или ухвати, или власти преда, дужан је старати се, да прикупи сачува и власти преда све знаке и све ствари, којима је кривично дело учињено, или који су кривичним делом учињене, сматраће се да сазна и власти покаже имена, занимање и станове оних лица, која могу сведочити, да је окривљено или ухваћено лице заиста учинило крив. дело.

4. Жандарм је дужан свуда притрчати у помоћ где се ова тражи, па ма и не био на дужности.

Кад би које лице на ма који начин дошло

у опасност и затребало би помоћи, н. пр. кад би од раздражених људи било гоњено или би се опило, или би пало, жандарм је дужан одмах притећи у помоћ таквом лицу и по околностима узети га под своју заштиту.

5. Кад жандарм добије налог да помаже општинску полицију на вашарима, јавним свечаностима и црквеним саборима, онда ће то чинити својски, но умешаће се само онда кад снага општинске полиције није довољна да савлада перед.

6. У свима приликама нерета или иначе престапа и злочина, кад је жандарм овлашћен сâм да води кривца власти и да га затвори, дужан је да пронађе коловође, главне кривце и саучеснике.

7. Кад жандарм добије задатак да потпомаже власт у разним наплатама, прикупљању данка, приреза и т. д. онда ће он то у толико чинити у колико је нужно, да се одржи углед власти, и да се заштите званична лица од неуљудног понашања.

8. Кад жандарм наиђе на какву људску лешину, онда треба да промотри најближе околицу и месне прилике, и да их прибележи, да означи у ком је стању лешину нашао и какво је одело на њој, ако га има и у ком се стању ово налази.

Ако се ко год налази у близини, онда у колико се на њега не може одмах подозревати, треба да га упита о делу.

У опште не треба ништа да пропусти што

би могло смртни случај расветлити. Он при прилажењу лешини мора пазити да не уништи трагове који би се евентуално налазили, а најстроже ће пазити да нико други лешу близу не прилази, док не стигне иследна власт.

9. Кад жандарм наиђе на криво одело, оружје и т. д. које би стајало у свези са убиством и повредом, онда треба то све до најмање ситнице да опише и у околини се што више извести, да ли се на кога може да посумња за злочин.

Ако је могуће ове ствари овакве какве су треба да однесе полицијској власти, или да их причува док ова не дође, спречавајући приватна лица да у њих дирају.

У опште треба да гледа, да се не изгубе знаци и трагови кривице до тренутка док их власт не види.

10. Кад жандарм наиђе на оне, који праве лажне новце или новчане хартије (фасификаторе) онда не само направљене лажне новце и хартије него и сав алат материјал и остало што је при прављењу употребљено треба да прибере и узапти, па власти заједно са кривцем преда.

Г. 1) Да би се отклонио пожар или паљевина жандарм је дужан пазити:

а) да се не уноси свећа без фењера у штале, шупе, сенаре и на таване, да у тим местима не ноћива нико други осим слугу оних, чије су

зграде, да се онде не пуши и да се онамо ватра не носи и ложи.

Да се на отвореним местима поред кућа и зграда не ложи никакав ватра нарочито кад је ветровито време.

в) Да се никако не оставља лако запаљиви материјал на местима где се сâм запалити може, да се не пуши на местима, која су од ватре опасна, као што ће исто тако имати свагда да пазе на зграде за које би ватра опасна могла бити. Да се тачно испуњавају и сви други прописи противу пожара.

А чим се где ватра (пожар) којави, известиће о томе власт, а међутим учиниће сâм све што је могуће ради гашења ватре, али понајпре ће предузети све нужне мере, да се спасе живот и имање оних, који би се у запаљеној кући или згради налазили.

При појави пожара постараће се жандарм да дозна, на који је начин пожар произашао и ако би се налазили трагови намерне паљевине, јавиће и то одмах власти са узроцима и основима подозрења, а на проузроковача намерне паљевине пазиће и власти га предати, ако за њега није сазнао, трудиће се да га изнађе.

У осталом при пожарима дужан је сваки жандарм да одржава ред према постојећем пропису, а нарочито биће на руку руковооцу гашења.

2. Жандарм ће обратити пажњу кад поплава надлази. У то време поглавито они ће пазити, да су мостови, брвна, и друга саобра-

ћајна средства, а тако исто и насипи у добром стању, и да се нађу одмах, те да буду при руци вични возари, и превозна средства.

Кад наступи опасност спасавају се најпре они, који су у највећој опасности.

3. Жандарми се имају старати да открију елементарне непогоде и друге несретне случајеве у самом почетку и да сваком укажу на време помоћ. Њихова је дужност да употребе све да опасност отклоне.

Овде је сваки жандарм овлашћен да улети у сваку кућу и дању и ноћу и да опомене укућане од опасности.

У свима овим приликама жандарми ће живо радити на спасавању живота и имања.

4. Кад жандарм наиђе на мало залутало дете, одвешће га и предати најближој власти, ако не нађе онога чије је. Он ће опомињати па и забрањивати и деци да иду без надзора близу воде у опште тамо где им прети опасност.

5. Жандарм ће пазити на улицама, да јачахи и кочијаши држе прописани ред, и да не повреде кога од мимо пролазећих.

6. Кад жандарм наиђе на залуталог путника и странца дужан је да га упутити и изведе у његов стан.

7. Ако жандарм наиђе на пијано лице, дужан је да га сместа на сигурно место, но несме га водити у затвор сем у случају да је у таком стању учинио кривично, дело због којег треба да буде лишено слободе.

2. Сваки жандарм дужан је да мотри и предупредује.

а) Да стока, пси и звериње не учине коме повреда, да по улицама без надзора не лутају и да чувају тако, да никоме штету или повреду не наносе.

б) Да се пси не драже и не туткају.

в) Чим се дозна за какво бесно псето, или за које се подозрева да је бесно, има се одмах власти јавити, а међу тим грађане пажљивим учинити, да се чувају од пса. Ако је које лице од болесног пса повређено, има му се неодложно лекарска помоћ прибавити, и томе одмах власт извести, а стока, која би од бесног псета повређена била, има се одмах одвојити док власт не нареди што је нужно.

г) Да се добро чува и сва остала кућевна животиња, која би уједала, бола, ногом била или на други који начин неприлике и незгоде коме причињавала, да се животиња а нарочито теглећа марва, не мучи и не кињи.

Б. I Жандарм ће пазити:

а) Да нико други, осим лекара, без надлежног одобрења не лечи, нити кравље богиње на децу калами, или материју са каламљене деце скида.

б) Да дозна како је стање здраља у месту у које је одређен и у околини, и ако би се дого-

дило, да се према величини места 3—4 лица од једне исте болести поболе, треба да одмах власти јави; а чим би дознао да се каква заразна болест на људима или стоци појавила, има то надлежној власти доставити.

в) У месту где је болест стоке, пазиће, да се тачно врше наредбе, које су издане о заразној болести стоке.

г) Да се деца па ни одрасли људи не купају на местима од власти забрањеним.

д) Да се звериње и рибе не лове у забрањено време и у забрањеним местима и са забрањеним средствима.

е) Да прибави лекарску помоћ одмах сваком оном, ко се напрасно поболи или покуша, а не изврши самоубиство или се иначе опасно повреди и да то власти јави.

ж) Ако би се догодило, да се ко удави или смрзне или другим каквим несрећним случајем живот изгуби, има се одмах лекар довести и о томе без одлагања власт извести.

з) Ако би жандарм приметио на коме знаке лудила или занешености, јавиће одмах то власти, а међутим укућане истога опоменути да га добро чувају, како неби себи или другом коме какву повреду или штету учинио.

2. Жандарми су дужни свагда, кад се од њих затражи или кад је нужно, да притекну у помоћ:

а) да се заштити сигурност поштанских и жељезничких возова и телеграфских жица и стубова.

б) да се сачувају поља усеви и шуме.

в) да се хватају кријумчари (шверцери) и кријумчарски еспап.

3. Сваки жандарм пазиће, да се објаве прилепљују на места одређена за то од власти, а нарочито пазиће, да се ноћу не прилепљује ништа. Ако би кога опазио ноћу да где год прилепљује што одмах ће га задржати и власти предати заједно са оним што је прилепио или хтео прилепити. Тако ће задржати и власти предати и онога, који би званичне објаве квариво и откидао.

Стараће се да дозна и власти јави онога, који би уништавао или на друга места, премештао знаке, које је власт поставила.

4. Кад жандарм добије налог, да какво лице спроведе власти или да га затвори, онда ће отићи к њему и са речима: »У име закона« захтевати да пође са њим.

Ако пак постоји каква писмена потера за извесно лице и жандарм га пронађе, или није довољно сигуран о истовестности, онда ће га пратити до најближе месне власти и ову о томе известити.

V. Претрес станова.

Жандарм може да врши претрес станова из властитог нагона или на налог надлежне власти.

Из властитог нагона може жандарм дању да предузима претрес станова:

а) кад би кривац на самом делу затечен био.

б) Кад би испред власти која га гони бегао па у коју кућу ушао.

в) Ноћу само онда:

1. ако кућни старешина зове, или

2. ако из куће за помоћ вичу.

Претрес станова по налогу надлежне власти, обавља жандарм према позиву, односно налогу власти.

При претресу стана, треба да се најживље изврши преглед свију одељења, сваког места и свију ствари онога лица над чијим се станом врши претрес, тако да сваки кутић, свако одељење и свака свтар буде тачно прегледана у циљу да се нађе лице или предмет, који са кривичним делом у вези стоји, пазећи при том да се не наноси никаквог квара претресеним стварима.

Ако се претрес станова врши по налогу власти, жандарм је дужан пре претреса предати лицу, чији се стан претреса, писмено решење оне власти, поја је претрес наредила.

Претрес се има извршити у присуству двојице грађана, а поред тога потребно је, да претресу присуствује и газда кућни или когод од фамилије или комшија.

Претрес по кући и претресивање лица, треба предузимати са највећом пристожношћу, не треба кућни мир нарушавати, осим у колико се то мора чинити. Треба свако насртање над

домаћима избегавати, и старати се да се дотично лице на глас не износи.

У сваком случају дужност је жандарма, да понајпре на леп начин позове лице, над чијим се станом претрес врши, да покаже кривца, (ствари) или шта друго, што се истражује, па тек, ако оно неби то хтело учинити или би се правдало, да о томе ништа незна, — има се предузети истраживање. Ово не важи за претрес стана окривљеног.

При преметању нађене ствари, које се на казнено дело односе, одузеће се и предати надлежној власти, ако су мањег обима, ако су већег обима предаће се општини, или којем поузданом лицу на чување, где је могуће под печатом.

При сваком претресу стана као и приликом вршења претреса над лицима и њиховим хаљинама, жандарм је дужан сачинити нарочити протокол о своме раду. У том протоколу мора бити тачно назначено: време кад је претрес и истраживање вршено, решење на основу кога је то урађено, предмет (дело) по коме је претрес вршен, орган власти (жандарм), који је претрес вршио и по чијем налогу, име и презиме лица над којим је или над чијим је делом претрес вршен, место и обитавалиште над којим је претрес извршен, шта је претресом нађено и утврђено, ако су нађене какве ствари, онда их тачно назначити и описати.

Тај протокол треба да потпише жандарм и присутни грађани.

При претресу хартија, документа и т. д.

треба строго пазити, да њихов садржај не дође до знања ненадлежних.

Ако лице, код којег се претрес предузима, не дозволи да се писма претресу, онда ће се она само покупити, спаковати и печатом жандарма или кога од присутних запечатити и предати надлежној власти. Ако жандарм нема печата, нити присутни сведоци, онда треба документа покупити и са власником истих однети најближој општини, те тамо општинским печатом у присуству власника запечатити. Ни жандарм, ни његов војни старешина не смеју отворити овако запечаћена писма. Њих сме отворити само надлежна власт.

Претрес станова обавља вођа жандармске патроле.

VI. Спровођење.

1. Пре спровођења нека се лице, које се спроводи, претресе, да нема код себе оружја или оруђа и одузети му га. Ако спровођени има код себе новаца, предаће жандарму, који ће новац пред њима пребројити и власти уз признаницу предати.

Кад жандарм спроводи кривца полицијској или судској власкоти или казненом заводу, треба да иде за њиме на сразмерној даљини, да би га могао ухватити, ако нагне да бега, али се не сме с њим у разговор упуштати.

2. Ако жандарм при хапшењу или довођењу кривца наиђе на неподвижене препреке

као на пример да је кривац болестан, или не може да иде, онда ће га причувати и тражити помоћ код најближе власти.

3. Ако жандарм има да приведе по налогу, полицијској или судској власти, или да ухапси какво лице, које врши државну и другу јавну службу, он ће се најпре извести, да ли не ће наступити каква опасност за јавну безбедност, и јавне интересе, кад би се такво лице одмах са посла дигло, као што су на пример службена лица на жељезници, на лађи, у рудокопима, и у шумама, па ако посумња, јавиће одмах његовом старешини, а на кривца ће пазити да не утекне.

Но ако би услед тога претходног извештавања могли да се сакрију докази престапа или кривац да побегне, или почне да врши какво зло на самоме службеном послу, онда ће се одмах задржати и притворити, па ће се то његовој власти сместа јавити.

4. Кад жандарм добије налог да чува апсеника у соби, онда ће врата затворити и стајати код ових окренут лицем апсенику. Овај му не сме приступити.

5. Кад се жандарму повери, да спроведе више криваца, онда ће му власт означити најопасније од њих. Жандарм ће примљена лица најпре претрести, да немају каквог оружја и оруђа у опште, и одузеће им га.

Ако апсеник има при себи новаца, предаће жандарму, а овај дотичној власти на признаницу.

Жандарм ће обратити пажњу и на то, да ли апсеник има довољно хране и одела за доба године, па ће по потреби то од власти захтевати.

6. Кад само један жандарм спроводи кривца, онда треба да је обазрив. Опасног треба да веже. Исто тако треба кривца везати и онда кад покуша да бега или кад се мора и ноћу спроводити.

7. За време спровођења кривца, не сме му се дозволити, да се са другима упуштава у разговор.

Ако му треба јела и пића, донеће му се у присуству жандарма, и ако је могуће у одвојеном локалу.

Жандарм не сме дозволити, да кривца ко год успут грди или злоставља. Он мора увек имати на уму, да је то лице под његовом заштитом, па оно било и најокорелији злочинац, и он га мора свим својим силама заштићивати.

8. Ако се кривац при спровођу из једног места у друго разболи тражиће се лекарска помоћ.

9. Кад се дође на преноћиште, онда се треба споразумети са дотичном полицијском или општинском влашћу за сигуран затвор.

10. Кривцу се при спровођењу не може оставити на вољу да ли да иде пешке или на колима.

То има да нареди дотична власт.

Ако путујући пешке изјави у путу, да не може да пешачи, онда ће се жандарм јавити нај-

ближој општинској власти, која ће наредити лекарски преглед и после или ће упутити жандарма са кривцем даље, или ће дати подвоз, или самога кривца задржати у болници, или у каквом другом сигурном месту.

Но и осим ових случајева, жандарм има право затражити, и сваки му је дужан дати у помоћ подвозна средства, ако друкче не може кривца власти да дотера.

11. Жандарм спроводник пазиће и на ствари кривчеве, и неће му дозволити, да што од својих ствари отуђи.

12. Кад је више криваца, онда их треба у колико је могуће више раздвојити, да се не могу договарати.

Ако се на путу види, да је тешко толики број спровести са сигурношћу, онда ће се тражити помоћ од најближе општинске или полицијске власти.

13. Власт, која предаје апсенике на спровод, дужна је да снабде жандарма са објавом и да му даде потребан трошак за апсенике.

Власт ће се тако исто добринуту и за путни трошак жандарма по члану 21. закона о жандармерији.

Кад жандарм преда апсенике било на првој жандармеријској станици или тамо где су упућени, враћа се у своју команду, пошто власт на његовој објави овери, да је апсенике примила.

14. При свима спроводима кривца, жандарм ће носити напуњено ватрено оружје.

VII. Поступак према војним бегунцима.

1. Војници могу бити: 1. пуштени на осуство и тад морају имати уредну објаву; 2. отпуштени због неспособности или због одслужења рока и тад морају имати војничку исправу.

Кад се нађу без објаве и без исправе, ван круга становања њихове команде, сматра се, да су побегли.

Ове одбегле војнике, жандармерија има право и дужност да хвата и да их спроводи најближој војној власти.

2. Тако исто жандармерија ће хватати и доводити најближој војној власти оне обвезнике, који су позвати да се јаве на службу у стални кадар, но они то нису хтели у своје време.

3. Напоследку, жандармерија ће доводити најближој војној команди и оне војнике из резерве (I., II. и III. позива), који су позвати на (војне вежбе) па не дођу.

VIII. На граници.

1. Гранична жандармерија обавља такође све дужности, које су до сад у опште за жандармерију наведене.

2. На самој граници, ће она нарочиту пажњу обратити на пасоше путника, те да се не увлаче у земљу злочинци, кесароши и скитнице.

3. Нарочиту ће пажњу обратити на кријумчаре и одмах власти доводити заједно са еспапом.

4. Гранични жандарми дужни су, да кр-старе дуж границе и да препречују упадање допова. Кад на ове наиђу, хватаће их и власти доводити.

5. При потери жандарму ће се означити само правац, а после ће он сам према месним приликама даље потеру вршити.

Додатак.

Правилу за вршење жандармске службе.

І. ДЕО.

Практично примењивање апшења, везивања у ланце, употребе оружја итд.

І. Опште напомене.

При апшењу и везивању у ланце нека жандарм увек има у виду да ће му то вршење службе само онда поћи за руком без нарочитих препрека, ако то изврши са нужном опрезношћу, мирно озбиљно, без сваког сувишног објашњавања или препирања. Сурово и нетактично

понашање, неопрезно и неодлучно поступање, по досадањем су искуству онајвише били узрок отпорности и напада на жандарме.

Хоће ли се окривљени одупрети апшењу или не, не може се унапред знати. Вероватно је, да ће он то учинити, ако му жандарм пружи прилику за то својим неопрезним и неодважним поступком. Стога се при вршењу ове службе жандарми не смеју никад одавати некој неразумној сигурности и безобзирности, која би за њих и зле последице могла имати. Они несмеју никад занемарити опрезност и одлучност без разлике на лица и величину кажњивог дела због чега се дотично лице има уапсити, већ морају што опрезнији и строжији бити.

Поред све одлучности ипак мора се колико је год могуће, штедити поштење и личност окривљеног, а нарочито треба на то пазити код лица која су до тада безпорочна била.

Опрезност захтева, да се апшење, где год то околности допуштају, изведе у присуству једног чиновника или којег другог поверења достојног лица које ће жандарму у исто време служити као сведок његовог поступка.

Ако окривљени неби био довољно познат жандармима, морају се ови информисати о његовим личним и месним околностима од којег веродостојног лица, то ваља учинити нарочито онда, кад се апшење има предузети у туђем или непознатом месту.

У погледу доба, када се апшење има извршити, одлучује се према приликама и околно-

стима, али најзгодније је и без сваког отпора може се апшење извршити у зору, и тако треба увек учинити кад је то могуће.

Патрола може према околностима наићи на злочинца на отвореном или ограђеном месту, у присуству више лица и т. д. Апшења могу се предузети над голоруким или над наоружаним лицем. Према природи случаја различито је поступање жандарма при апшењу.

II. Специјалне напомене.

1. Зауостављање и апшење окривљеника на отвореном простору, кад је ненаоружан.

Кад патрола на отвореном простору наиђе на зликовца, којег тражи или којег хоће да уапси, довикне му вођа патроле — ако већ не стоји — гласно: »У име закона стој!« После чега се жандарми приближују окривљенику на близину од 3—4 корака, стану на растојању један од другог од прилике на по три корака, поред њега и узму једновремено пушке на готов 'с.

Без даљег затезања и без упуштања у какво објашњивање вођа патроле прогласи одмах окривљеника да је ухапшен са речима: »У име закона ви сте ухапшени«, па ако би се према природи случаја морао уапшеник и у ланце везати, придода још и ове речи: »Сад ћете бити у ланце везани, немојте се тому противити, иначе ћу вас пробости«.

2. Везивање појединаца у ланце.

Кад вођа патроле, како је напред означено, уапшеникузначи, да ће бити везиван у ланце, довикне у исто време пратиоцу — другу жандарму: »Вежи га!«

Пратилац жандарм на то укочи своју пушку и метне је на лево раме, извади ланце из торбе и приступи пред десну страну уапшеника тако, да раскорачено десном ногом додирне десну ногу уапшеникову, лево раме повуче нешто натраг и заклони тиме своје оружје.

Према овако описаном ставу, одузета је могућност уапшенику, да прихвати пушку или сабљу жандармову, а осим тога добије жандарм тиме чвршћи и сигурнији став, руке му остану слободне за везивање, ако је потребно, и насилно извршити може, а вођа патроле заузима слободан изглед, да уапшеника не напушта из вида и да га на оку држи, док се везивање обавља.

Заузевши горе описани став, пратилац жандарм довикне уапшенику: »Пружите руку!« и по том изврши везивање тако, да прво десну, па онда леву руку свеже.

3. Упут и начин везивања у ланце и са узицама.

Жандарм — пратиоц вође патроле — има по добивеној заповести »Вежи га« одмах уапшенику приступити и са спремљеним у рукама ланцем и катанцем поступа овако: Извади руч-

ни ланац са катанцем и кључићем из торбе односно кесице (џепа), отвори катанац, остави кључић у џеп, закачи куку отвореног катанца у крајњу завинуту алку ручног ланца, те држи катанац са куком чврсто у десној руци, тако, да палцем и кажипрстом спречи окретање катанчеве куке, затим се гвоздена пречага провуче кроз средњу округлу алку, да се начини замка, а крај ланца са железном пречаном држи чврсто у левој руци. Сада се приступи ухапшенику са захтевом да пружи десну руку, на коју му се начињена замка натакне и брзо оба краја ланца стегну, после чега се захтева, да ухапшеник стави леву руку на десну, а по том невадећи куке катанца из крајње завинуте алке завлачи се куком катанца одговарајућа завинута алка ланца испод железне пречаге — тако да су руке довољно стегнуте, те да се не могу извући по том се притисне на куку катанца и затвори.

Слично се поступа при везивању двојице ухапшеника са једним ручним ланцем, само се стави ланац на десну руку опаснијег ухапшеника, а по том се везује лева рука другога, тако, да се везане руке горњом страном додирају. Овај начин везивања употребљава се и онда кад има више особа, а нема довољан број ланаца. При везивању двају лица, може се свако лице за себе везати онако како је то предвиђено за везање једног лица, после чега се међусобно споје још са спојним ланцем.

Спајање двојице или тројице везаних или

двају свезаних парова бива тако, да се спојни ланац провуче кроз округлу алку ручног ланца првог пара, те се задња алка истога споји катанцем са округлом алком ручног ланца трећег лица, односно другога пара.

За свако бегство ухапшеника одговара жандарм лично, па зато се у осталом оставља његовој увиђавности, хоће ли и када некога у ланце везивати. На сваки начин жандарм ће одговорати, ако предузме везивање оних лица, код којих није имало никаквих разлога за везивање.

Бегство ухапшеника приликом спровода могло би се спречити и тиме, ако би се дотичном свезале ноге испод колена, а изнад листова, и то тако кратко, да ухапшеник може само правити обичан корак.

Приликом спровода на колима или железницом, ухапшеника треба привезати за летве од кола, односно за клупу у вагону, а при спроводу пешке може се ухапшеник водити и на спојном ланцу.

Ако пак при везивању поједини жандарм нема поуздану помоћ, онда дода ланац односно узицу своме помоћнику, те га упути, како ће везивање обавити; за време везивања држи жандарм пушку у став »Готове«. После свршене везивања од стране помоћника, мора се жандарм лично уверити, да ли је везивање добро обављено и према потреби учинити поправку.

При везивању узицом поступа се овако : жандарм који врши везивање, провлачећи крајеве узице кроз петљу на средини исте, направи одмах две замке, приступи уапшеном иза леђа, те натакне брзо на сваку руку (преко ручних зглобова) по једну замку, а потом притегне толико, да се руке не могу извући, а да се циркулација крви не спречи, чим је извршен први завежљај, обавије се остали део узице око десне и леве руке толико пута, да само мали део узице остане за прављење другог завежљаја.

Узица се може употребити и за везивање опасних зликоваца, а ако је уапшеник опасан, и способан за бегство, онда се може везати и испод колена.

У овом случају треба већ свезанога уапшеника поставити тако, да му ноге стоје у размаку од једног обичног корака, тежина тела мора му почивати на обе ноге једнако, да није у стању ударити жандарма, који врши везивање. Овај учини завезак прво испод колена спреда стојеће леве ноге, после учини слично на десној ноzi. У колико узица претекне, има се око оба колена обавити и при крају код једног колена чврст завежљај начинити.

Ако патрола има спровести више од 2 свезана уапшеника, онда се имају парови такође међусобно спојити са ланцем (или у недостатку ланца дебљом узицом).

Парови се поставе један иза другог, спојни ланац провуче се кроз ланац првога пара,

те се са другим крајем закопча на катанац задњег пара.

Ако један спојни ланац неби био довољан онда се могу два (или више) употребити.

4. Отпор приликом везивања у ланце и поступак жандарма при том.

Често пута неће уапшеник, на позив жандарма, своје руке драговољно пружити у циљу везивања.

У том случају ухвати га жандарм, који везивање обавља, без даљег оклевања, чврсто за руку и свеже га хитро и на напред описани начин, за које време вођа патроле своју опрезност мора удвостручити, јер је његова задаћа, да сваки уапшеников нападај на жандарма, који се бави везивањем, одлучно спречи или одбије.

Чим вођа патроле примети да се отпорник отима и брани од везивања, и да његов помоћник — пратилац жандарм — не може сам везати, приступа одлучно са укоченом пушком у ставу »Готове« и викне отпорнику »Мирујте« — па ако се отпорник и на тај позив не би умирио него се и даље отима и одушире везивању у ланце, убоде га у бутину.

После тога вођа патроле рањеном отпорнику завију рану са хируршким завојем, који мора увек са собом сваки жандарм носити, намести га на спремљена кола и преда надлежној власти уз потврду. Пешице не треба спроводити тако рањеног отпорника, јер би успут услед

евентуалне грознице, која би могла наступити од повреде — ране, могао постати неспособан за пешачење у незгодном пределу, чиме би патрола могла доћи у незгодан положај. Ако отпорник не допушта патроли, да му она рану завије, већ жели, да му то ко други учини, тада патрола може му ту жељу испунити. Ако пак отпорник не би допуштао у опште никоме да му рану завије, има се незавијен власти предати и та околност власти пријавити.

Налази ли се у месту лекар, има га патрола позвати да рањеном отпорнику пружи помоћ и рану ручно завије, коју му је патрола до приспећа лекара, била завилала, претходно ради обустављања крволиптања.

Ако спровођеном рањенику од ране позли успут, а болница је ближа него власт, има се предати у болницу, и за његово сигурно чување се побринути и са управом се болнице споразумити, а све то доставити надлежној власти.

5. Претресање уапшеника и спровођење истога у затвор.

Одмах после свршеног везивања, вођа патроле мора се лично уверити, да ли је уапшеник по пропису и сигурно везан, а затим мора га детаљно претрести по целом телу и оделу.

То претресање врши се и над појединим комадима одела, као: шеширом, капутом (блузом), обућом и т. д. те му се одузимају сви предмети, који уапшени не сме имати уза се, а по-

том се ти предмети заједно са уапшеним предају надлежној власти.

Овом претресању је циљ да се од уапшеног лица одузму сви предмети са којима би могао извршити самоубиство (нож, опасач, узице и т. д.) или са којима би могао извршити напад на чуваре, или покушати бегство, или најзад који би били од интереса за иследника.

Већи предмети, којих се је зликовац дочепао крађом или грабежом и т. д. а који се не могу лако са уапшеником пренети, као и запљенена марва ако је буде, имају се предати уз потврду најближој општинској власти до коначног решења надлежне власти по томе.

По свршеном претресању, вођа патроле покаже уапшенику пут којим ће до места предаје ићи и упозори га на последице, које ће га постићи, ако покуша побећи, следећим речима: »Сада ћете ићи овим путем на три корака пред нама, ако покушате побећи, бићете прободени или убијени«, а по том наређује, да се спровод крене.

6. Уапшење кад се уапшеник у ланце не мора везивати.

У оним случајевима, у којим уапшеника не треба везивати приликом спровода у затвор, обавља се уапшење онако исто како је назначено у тач. 1. а у том се случају уапшеник мора детаљно претрести пре почетка спровода, што треба извршити као што је назначено у тач. 5.

при чему се још напомиње, да вођа патроле мора тако дуго остати у ставу »Готове« док други жандарм не сврши претресање уапшеника.

7. Уапшење наоружаног злочинца.

Ако патрола наиђе на наоружаног злочинца, који се има уапсити, а наоружан је хладним оружјем или оруђем, тад се исти прво мора присилити, да оружје положи и најмање 5 корака од истог одступи.

У том циљу вођа патроле заустави га на што мањој даљини, но ипак не ближе од 4 корака. Жандарми узимају одмах пушке у став: »Нишани« и нишанећи у свој циљ тако, да вођа патроле нишани у прса, а пратилац жандарм у трбух противника, затим вођа патроле заповеди му: Положите оружје и одступите 5 корака од истог, иначе ћемо пуцати.

Ако се зликовац покори томе позиву, тад приступи жандарм прво положеном оружју, узме га и баца одмах иза леђа вође патроле, а потом се изврши уапшење по напред прописаном начину као и везивање, претресање и спровођење уапшеника.

Не положи ли злочинац своје оружје, онда је тиме већ обелоданио своју злу намеру противу жандарма, па стога се мора са највећом опрезношћу покушати, да му се оружје одузме, што бива овако: Вођа патроле своме помоћнику жандарму довикне громким и одлучним гласом: »Одузми му оружје! Ако се макне устрелићу

га!« После тога се пратилац жандарм држећи свој циљ на оку, приближује полагано са погнутим горњим телом отпорнику са десне његове стране, гледајући му непрестано оштро у лице, тако близу, да посљедњим одлучним скоком може му прискочити и зграбити га за оружје левом руком, при чему у посљедњем моменту укочи пушку брзо и узме к ноzi, нахривши отпорнику нож у прса. Отпорнику се оружје мирно одузме, те се после тога пратилац жандарм одступајући у назад поврати опет на своје место пређашње и остави одузето оружје иза вође патроле.

Све дотле, док пратилац жандарм не разоружа отпорника на горе описани начин, држи вођа патроле непрестано своју пушку у нишањем стању, и отвара ватру одмах чим отпорник својим оружјем стави жандарма у опасан положај. Успе ли се, да се отпорник мирно разоружа, онда вођа патроле после разоружавања узме своју пушку у став »Готове« те изврши уапшење према тач. 2 а везивање према тач. 3.

Кад пратилац жандарм успе зграбити за оружје отпорника, али отпорник неће да га пусти, већ се са жандармом вуче око њега, прискоћиће вођа патроле са напереном пушком к отпорнику и довикнути му громким и одлучним гласом: »Мирујте, пустите нож (колац, сикиру и т. д.) иначе ћете бити прободени«.

Не покори ли се отпорник, онда ће га вођа патроле, а према околностима може учинити и други жандарм, убости у мускул (руку

којом предмет држи) и тако отпорника разоружати, провести уапшење, пружање прве помоћи озлеђеном и спровести га власти.

Ако се отпорник окреће према другом жандарму, који му је пошао оружје одузети, тада ће вођа патроле у моменту, кад му се згодна прилика пружи зграбити сам за оружје отпорниково и тиме спречити наумљену може бити употребу истог према другом жандарму. Не пусти ли отпорник оружје вођи патроле већ се са њим повуче, онда је дужност другог жандарма отпорника убости ножем, што према околностима може учинити и вођа патроле.

Зликовац који је набружан ватреним оружјем, не сме се тако позвати, да сам положи оружје, јер би му се тиме пружила прилика да искористи оружје на штету жандарма.

При заустављању таквих лица, које се врши онако како је казано за лица наоружана хладним оружјем — вођа патроле довикне: »У име закона стој! Не мичите се — ко се макне устрелићу га!« а по том одмах нареди пратиоцу жандарму, да му оружје одузме, при чему се поступи онако како је напред изложено при одузимању хладног оружја.

8. Уапшење у затвореном простору соби итд.

Уапшење у затвореном или опкољеном простору н. пр. у соби, у ходнику, у предсобљу и т. д. треба да се изврши што хитрије, јер се при вршењу ове службе радо сакупља радо-

знали комшилук, који би жандарме могли сметати у раду и довести у опасан положај.

Таком уапшењу треба увек да присуствује чиновник или из места добро познато веродостојно лице, од којег се може жандарм обавестити: о положају зграде, о месту где би окривљеник могао умаћи, о његовој опасности и т. д.

Налази ли се зликовац, на пример, у соби, тада се каже веродостојном лицу, да га из собе изазове.

Веродостојно лице има се том приликом прво уверити, да ли у соби има још кога сем зликовца и да ли су они наоружани и т. д. и та опажања има саопштити жандармима.

Не изађе ли из собе на позив лице, које се има уапсити, тада улазе први жандарми — држећи пушке к ноzi — нагло у собу и стану обојица крај врата, леђима до зида, а одмах за њима улази поверљиво лице.

При улазу у собу жандарми морају пажњу обратити на своје оружје као и на то, да се од присутних нико њима — не примакне, или какво оружје, секиру и т. д. не дохвате.

Вођа патроле евентуално опомениће присутне укућане, да ће сваки бити убијен или прободен, који се макне, и у исто време позове зликовца последњи пут, да из собе изађе са речима: »У име закона изађите из собе!« За то време други жандарм са пушком у ставу готово држи укућане у шкрипцу. Ако се зликовац не покори овоме позиву, тад се вођа патроле залети на њега, ухвати га левом руком чврсто

за прса и наперивши му десном руком пушку с ножем у прса и изгура га пред собом, ступајући опрезно, из собе напоље, док други жандарм присутне укућане задржава са ножем на пушци, те да ови неби устали у одбрану уапшеника и не губећи их из вида иступа опрезно из собе за вођом патроле. Овакав уапшеник има се што пре одвести од дотичне куће до неког сигурног места и тамо га везати у ланце.

9. Уапшење, које се мора обавити у присуству више лица.

Кад патрола наиђе на зликовца који се налази у присуству и опкољен од више лица, тада има најпре просудити, да ли ће јој поћи за руком да уапшење успешно изврши с обзиром на масу сакупљеног света, на држање овог према окривљенику и на помоћ коју жандарми могу очекивати од присутних органа власти или поверљивих лица, јер би у противном случају, особито, ако је маса наоружана, пробитачније било уапшење извршити у згоднији час и са појачаном снагом.

Тешкоће код овог уапшења леже поглавито у томе, што се окривљеник мора одвојити од гомиле света на пољану. При овоме поступку жандарми треба своја леђа да заклоне и осигурају, да су готови на међусобно потпомагање и да се на сваки начин сачувају од разоружања.

Са спремљеним пушкама за гађање, вођа патроле позове »У име закона« на мир, дода-

јући, да ће сваки бити убијен, који би злочинца бранио или на жандарме навалио — напao, а по том вођа патроле се стара да окривљеника из света издвоји на начин описан у тач. 8.

Са сваким уапшеником мора се одмах што брже кренути на пут до сигурног места, где ће га у ланац везати.

10. Уапшење више лица.

Ако се има уапсити два или више лица, од патроле јаке од два жандарма, без икакве довољне и поуздане помоћи, поступа се тако, да се жандарми пред зликовцима зауставе на 3—5 корака са речима : »У име закона ви сте уапшени«. Одмах затим значи им се правац којим ће ићи, уз претњу да ће сваки од њих бити устрељен, који би покушао побећи или би се непослушним показао.

После тога крене се спровод, који жандарми обављају са највећим опрезом и ако са пушкама о рамену.

Везивање и претресање већег броја уапшеника не врши се без сигурне помоћи, одмах после уапшења, већ после, када је патрола појачана са поузданим лицима и кад је уверена да ће се овај посао са успехом обавити и без сваке опасности за себе.

Има ли се уапсити више особа, које нису сакупљене на једном месту, тада се уапшење има обавити појединце, тако да се прво уапси најопаснији од њих, којег треба предати на чу-

вање у општински затвор или код сеоске страже, те се онда приступа апшењу редом осталих.

11. Поступање, кад се које лице на позив власти има привести.

Пре но што патрола дође до куће оног лица, које се има привести власти, мора са собом повести поверљиво лице и од њега се информирати, на каквом је гласу лице које се има привести, те да би патрола при улазу у кућу предузела потребне мере опреза.

Најбоље је, да се по таква лица иде у зору.

Ако би се дотично лице у соби налазило, онда га поверљиво лице изазове ван собе, где му вођа патроле са пушком к нози саопшти, да је позван од стране власти и да се истој има привести и позове га : »У име закона да пођете са патролом«.

Таквом лицу има се допустити да се спреми за пут, да се преобуче и понесе храну за себе и несме се без нужде у ланце везивати.

Ако лице које се има власти привести неће добровољно са патролом да иде, вођа патроле ће га опоменути и на зле последице упозорити, па ако то не користи, прогласи се уапшеником те се даље поступа онако, како је то код уапшења прописано.

12. Понашање жандарма кад су у заседама.

Заседе или бусије одређују се у опште :

а) Кад треба дочекати већ познатог зли-

квоца или да се као такав утврди, а када се жандармерија таквих на други начин није могла дочекати, или

б) кад треба жандармерија изненадно да наиђе и спречи извршење каквог намераваног противузаконитог дела.

Према напред одређеној сврси одређује се у опште и доба дана, место и време трајања заседе.

За постављање заседе најзгодније је ноћно доба, затим она места која се тако лако не могу мимоићи (обићи) на пр. мостови, превоји, кланци, седла брда, раскрснице путева, насипи водећи преко мочварних места, прелазима вода и т. д., једном речју она места, са којих жандарми могу са веће даљине опазити и осмотрити сва мимо пролазећа лица, а да ова не могу лако опазити жандарма.

Заседе се имају постављати само у образложеним случајевима и само на оним местима и у оно време где је и то у истину потребно, стога их треба само онда одређивати кад се дозна, да ће се на неком месту дочекати на пр. разбојници, прогон украдене стоке и т. д. Колико ће се дуго заседа држати зависи од циља и успеха, који се намерава постићи.

На заседи не смеју се жандарми раставити, већ остају заједно. Према околностима и према положају пронађеног заклона заузимају став лежећи, клечећи или стојећи у близини места поред кога се мора пролазити.

Оружје не смеју никад положити већ га морају држати у приправности.

Корист заседа — особито кад се вреба на познатог злочинца — лежи у томе, да га патрола изненади и да га ухвати без великих тешкоћа, па стога је потребно, да жандарми у бусији мирни и тихи остану и да се клоне свега, што би их могло открити.

Ако су у бусији опажени, онда треба да промене место, јер би могли бити одани.

Приближује ли им се лице које вребају, тада се жандарми ставе у приправност, зауставе га иза бусије или у згодном моменту искаче пред њега, и одузима му оружје, ако је наоружан, још пре но што се могао осветити од изненадног напада и обаве његово апшење на напред описани начин.

Чује ли патрола у заседи ноћу да јој се приближују јахачи или путници на колима, које би она као сумњиве хтела зауставити, то вођа патроле довикне сумњивим пролазницима на даљину 3 до 6 корака од патроле »Стој!« жандарми су ту, ко се макне устрелићу га!« У исто време скочи један жандарм напред, да би у случају потребе могао коње за узду зграбити док други са пушком у ставу »Нишани« има спречити сваку евентуалну навалу на свога друга.

Кад је жандарм после тога, попустио штранге, да коњи не могу повући кола, или је штранге исекао, услед намере заустављених да са колима побегну, затраже се од заустављених

лица исправе, претресу се кола, а после тога буду исти према околностима отпуштени или уапшени. У тамној ноћи треба се при вршењу ове службе фењером послужити.

Пролази ли крај патроле лице које изгледа сумњиво, тада жандарми изађу пред њега, зауставе га и осведоче се с ким имају посла, после чега се изврши апшење напред наведеним начином.

Лице на коме патрола не примети ништа сумњиво, има се мирно и без заустављања пропустити.

13. Поступање жандарма кад се по дану или ноћи (месечини) намеравају зауставити долазећи или већ стојећи сумњиви људи, који путују пешке или на колима и коњима.

При заустављању сумњивих лица на отвореном пољу, на пр. на путу, у шуми и т. д. не сме се жандарм никако друкчије приближити, већ са спремно пушком, без обзира на то, јесу ли то лица наоружана или не, а сувише близу нека им никада не приступа.

Према терену и месним приликама и околностима стаће патрола пред заустављеним на 3—4 корака, са међусобним размаком од 3 корака, узевши пушке у став »нишани«. Вођа патроле довикне затим крепким гласом »Стој не мичите се!« па ако су наоружани дода још: »Ко се макне устрелићу га!«

Ако је ко од заустављених наоружан са

хладним оружјем, то им вођа патроле довикне :
»Положите оружје ! Назад од оружја, иначе
ћу пуцати !«

Послушају ли заповест жандарма, па-
трола се примакне положеном оружју и за-
тражи од заустављених исправе, које има један
од заустављених сакупити и предати вођи
патроле.

Ну међутим, вођа патроле не допушта ни
овоме заустављеном да му се сувише близу при-
ближи, већ му нареди да на 3 корака пред њим
остане. На то жандарм десном руком ухвати
своју пушку по средини и држи је на десној
страни тако, да је нож наперен против прсију
противника. Сад ступи жандарм левом ногом за
један корак напред, те пренашајући тежину тела
напред, одузима испруженом левом руком ис-
праве, а чим их је одузео, заповеди зауставље-
нику, да оде својим друговима.

За све ово време има други жандарм др-
жати у шкрипцу заустављеника са пушком на
готов'с.

Укаже ли се потреба за уапшење заустав-
љених, тад се при том по пропису за уапшење
поступа.

Ако би се који од наоружаних заустав-
љеника устручавао положити оружје на захтев
вође патроле, то се има, у оном моменту, кад би
покушао своју пушку наперити на жандарма,
с места устрелити.

Долазе ли такви сумњиви људи возећи се
на колима или јашећи тад се имају зауставити

са веће даљине, и махањем руком назначити им
да треба да стану.

У таквим приликама остану жандарми за-
једно и то на левој страни кола, односно ја-
хача, па ако примети, да долазећи не показују
вољу да стану, прискочи вођа патроле у зго-
дном моменту, прихвати коња за узде и при-
сили тиме дотичне да стану, док други жандарм
с пушком на готов'с имаде сваку навалу на свога
друга спречити.

Треба ли кога ноћу зауставити, тад му во-
ђа патроле довикне : »Стој, жандарми су ту !
»Ко сте ? !« И даље се поступа на напред наве-
дени начин.

Жандарми, који патролирају долазе често
у прилику, да морају зауставити путнике, бе-
гунце и т. д.

Таква заустављања, имају ту циљ, да ти
људи покажу, ко су, према чему ће се жандарм
определити и поступити.

Не губећи из вида потребну опрезност, за-
уставиће патрола таква лица речима : »Стој !
Ко сте ?« Држећи пушке к нози или према при-
ликама и у ставу »нишани«, ставе се жандарми
3—4 корака испред заустављеног, обаве своје,
сврше потребна испитивања, и пусте заустав-
љенога да иде својим путем, ако се ништа про-
тивузаконито не примети.

Ако жандарм опази што сумњиво, а није
се у ствари још уверио има неко време колико
је могуће, неопажено из близа стајати и добро

мотрити шта се збива, док се о правом стању не увери.

Разуме се само по себи — ако би где опасно било оклевати или отезати — да жандарм мора сваком згодном приликом одмах у помоћ притећи, кад предстоји штета или погибелъ и тиме је отклонити или барем умањити.

У сваком случају мора жандарм врло опрезан бити. С једне стране треба гледати, да се не пренагли, а с друге пак стране треба знати кад би најбоље било, да започне своју службу.

14. Зауостављање сумњивих лица у ноћно доба кад се налазе око ватре.

На пољу или у шуми ноћу обично око ватре проводе пастири, радници, крадљивци, лупежи и разбојници.

При зауостављању ових треба се придржавати следећег поступка:

Приближавање ноћу к ватри у шуми или на пољу може бити врло опасно. Највећи мир и тишина је главни услов за успех.

Ако је време ветровито, тада нека се патрола приближи са стране противне ветру и то с почетка лаганим ступањем, касније шуљањем а на послетку по потреби и пужањем по земљи, али увек у што бољем заклону и са спремном пушком, тако близу ватре, да може расматрати и чути све, што се око ватре збива, а да сама не буде опажена.

Кад се патрола приближи ватри сваки

жандарм узима по једног сумњивца на око, а вођа патроле викне »Стој! жандарми су ту, ко се макне, устрелићу га!« после тога поступа се онако како је под тачком 7. описано, с том разликом, што се сумњиви не смеју од ватре удаљити, јер би у помрчини од жандарма неопажени, лако умакнути могли.

Овом приликом потребно је жандарма упозорити, да они по постојећим прописима за време мира не смеју пуцати на лица, која бегују без разлике да ли су иста наоружана или не, изузев у случају оправдане самообране или пак смеју пуцати, кад би кога власт као опасног зликовца или хајдука означила, а жандарми га лично познали, а дотични на њихов позив неће да стане, уз то његово зауостављање не би других средстава било.

15. Поступање жандарма кад се више људи стеку да заједнички поремете јавни мир и ред.

Ако опазе жандармеријска станица, или која патрола да се скупило много народа у циљу, да се поремети јавни мир и ред, то јој је дужност, да у првом реду добро просуди, да ли ће са снагом жандарма која се има на располагању, моћи одржати и успоставити мир и ред. Увери ли се командир станице или вођа патроле, да присутна жандармерија неби била кадра, да сакупљени свет савлада или растера, то се неће у то упуштати, већ ће о томе извести власти и затражити помоћ код најближе

жандармеријске станице, војничког одељења и т. д. Док не стигне помоћ, дужност је жандармерије, да похита у помоћ ономе, против кога се и сакупила светина или који је у општој опасности.

Тако на пример била би дужност патроле од 2 жандарма, који би патролирајући кроз место опазили, да је тамошњи општински суд угрожен од сакупљеног многобројног народа, да одашље прво гласнике до власти и оближњих жандармеријских станица, а после тога да се постарају било лукавством, било силом да прокрче себи пут до општинске куће и притекну у помоћ угроженим органима власти, а према околностима закрчењем улаза и прозора држе у одбрани све дотле, док им не би позвана помоћ дошла, те мир и ред успоставила.

И јаке жандармеријске патроле имају тако поступати, када командир истих разабере, да силе са којима располаже не би биле довољне да растерају сакупљену светину.

Кад би командир станице уверен био, да је са силама са којима располаже кадар растерати сакупљени народ, без ичије помоћи, има по правилу службе са свима жандармима станице под његовим вођством лично суделовати овом чину.

У овом случају похита командир станице и његови жандарми са пуним пушкама и прописаним бројем муниције на место сакупљеног света и поставе се на 20—30 корака у једну

врсту по могућству заклоњеним леђима противу отпорника.

Командир одељења позове светину »У име закона« да се разиђе и оде кућама, и у исто време им образложи последице силом датог отпора.

Код омањих скупова, где нису отпорници наоружани ватреним оружјем, биће одлучна навала ножем, па да се отпорници разбегну и да се успостави мир, коловође могу се касније похватати и прогањати.

Навале ножем од стране слабих жандармеријских одељења или патрола, на бројно јачу или ватреним оружјем наоружану и узбуђену светину, нека се не предузимају, јер би при таквим навалама сами жандарми могли страдати.

У таквим случајевима биће задатак жандарма па макар и донекле, док не стигне помоћ за појачање станице, да држи светину у шкрипцу дотле, док не стигне очекивана помоћ, или пак да пружи заштиту и одбрану онима, који су у највећој опасности.

16. Навала на отпорну светину.

Кад би се радило по томе да се хитрим уапшењем и уклањањем коловођа учини крај каквој приметној тучи на отвореном пољу, или омањем скупу света, треба овако поступати :

Командир изашлог жандармеријског одељења одреди половину својих најјачих жан-

дарма, које постави у средину врсте, да изврше апшење.

На његову заповест налете они на најближе коловође, држећи пушке к'нози, и сваки од њих зграби по једног левом руком за прса и извуче га, ступајући натрашке и држећи му наперен нож на прса, запретивши му, да ће га пробости, ако се буде опирао, и извуче га између остале светине.

Остали пак жандарми, под командом командира станице имају оба крила врсте једно-временно и обичним кораком и са напереним ножевима до на десет корака пред светину доћи и ту се зауставити са пушкама у ставу »нишани«, и довикнути светини : »Стој ! Натраг ! Ко се буде макао устрелићу га !« После тога проведе се на прописан начин апшење коловођа. Но у оваквим случајевима сме се употребити оружје само у случајевима напред описаним.

17. Поступак жандарма против отпорника у затвореним просторијама механама (крчмама) итд.

Има ли се поступати противу једног или више отпорника у затвореном простору, на пример, у крчми, ходнику, предсобљу, улазе жандарми с пуном пушком и натакнутим ножем.

Ако су само два жандарма присутна, улазе обадва, пошто су врата брзо отворили у дотичну просторију и уз повик : »Мир, жандарми су ту !« — поставе се на обе стране врата, тако, да један стоји леђима до зида, а други наслоњен

на отворено крило врата, а не пуштају никога себи ни под каквим изговором.

Ако има више жандарма на расположењу, онда могу три до четири у собу ући, док се преостали у ходнику и на вратима поставе као резерва.

Кад неби било свеће у ходнику или предсобљу, тада се жандарми послуже својим светиљкама.

Кад се на позив »Мир !« сви умире, затражи се од крчмара, да по имену и лицу означи изгреднике, а по том се исти уапсе, отпреме онако, како је описано код апшења коловођа сакупљеног света.

18. Отпремање уапшеника из затворених просторија.

Уапшење изгредника у крчми и отпрема истих има се увек извршити од једне половине жандарма, који уђу у собу ; док друга половина жандарма држи изгреднике у шкрипцу са напереним пушкама.

Потребно везивање у ланце нека обави један жандарм уз припомоћ жандарма из резерве или поузданих грађана.

19. Поступање при спроводу уапшеника ноћу.

Са највећом опрезношћу, са пуно такта и особитом одлучношћу имају жандарми поступити кад ноћу траже уапшенике или злочинце,

као и у оном случају, кад се са уапшеницима мора преноћити или у случају кад се силом покуша, да се уапшеници ослободе.

У таквим приликама је први услов, да се уапшени добро свеже.

Увек треба имати на уму могућност, да би могли пријатељи и ортаци уапшеникови покушати да га ослободе.

Да би се ово избегло, биће препоручљиво, да се спровођење не врши обичним и познатим друмом, већ странпутицом и другим путем, који такође доводи до циља.

Свака навала изведена у ноћно доба противу жандарма у намери да се уапшеник ослободи, има се без оклевања сузбити оружјем.

Ако би се можда уапшеник хтео користити, навалом својих ортака на жандарме, и покушао и он навалити, или побећи, то нека буде он први, кога жандарм устрељи, а по том нека остале растера или уапси.

20. Мере и опрезности при чувању уапшеника ноћу.

Укаже ли се нужда, да жандарми морају преноћити, са уапшеницима, то нека буде код општинске власти, и то ако је икако могуће у некој усамљеној и издвојеној згради, али свакако у сигурној соби са једним вратима са бравом за закључавање.

Где постоји добар ерески или општински затвор, биће најзгодније за преноћивање.

Ако је уапшеник опасно и дрско лице, па ако још познато, да има у грађанству ортака, онда нека жандарми од месне власти затраже у помоћ довољан број добро наоружаних лица.

Жандарм треба таквим помоћницима, да покаже и објасни кратким и оштрим речима циљ и дужност те помоћи, предочавајући им казне које би их снашле, ако се покажу страшљиви и ако буду имали дволично понашање, и на послетку им запрети, да ће бити приморан да онога од њих прободу, код кога би опазио такве намере.

Налази ли се уапшеник у одређеном му простору, тад жандарм треба да се увери, да ли су врата и прозори потпуно добро затворени.

Ако је уапшеник опасан, а бојазан је од његових ортака, тад ће се врата и прозори изнутра барикадирати дрвима, кућним стварима и т. д. и све употребити да се спречи насиље.

Месна власт има прибавити осветљење :

Од сељака помоћника има наизменице један део стражарити. Жандарми не смеју спавати, нити се свлачити, већ остају обучени, са пуним пушкама уза се, близу уапшеника или код врата.

Само после великог путовања допуштено је жандарму изути чизме ради одмора, наизменице смеју такође жандарми по један спавати.

Уапшеник биће још боље чуван, ако жандарм ноћној стражи у присуству месне власти нареди, да око куће у којој је уапшеник, мар-

љиво обилазе и ако би што сумњиво приметили, да то одмах пријаве жандармима.

Из тога излази, да спровођење злочинаца, које је жандарм после дужег гоњења успео пронаћи и уапшење извршити у ноћно доба или пред вече, те нема изгледа, да ће са уапшеницима моћи стићи на преноћиште у којенасељено место, већ је принуђен, да са њима преноћи у усамљеним салашима, чардацима и колибама стражарећи целу ноћ, спада међу најнапорнију и најодговорнију службу жандармску.

Згодна прилика за уапшеника, да умакне из руку жандарма јесте онда, кад у собу, где је уапшеник смештен, нема суда за вршење нужде, те га жандарм мора водити напоље по тамној ноћи.

У таквим случајевима мора се уапшеник на сваки начин добро везати, и од једног жандарма, на причвршћеном спојном ланцу држати левом руком, док други жандарм са пушком пази на уапшеника.

21. Поступак при покушају уапшеника да се ослободи.

Покуша ли ко уапшеника ослободити, то један жандарм похита на оно место одакле је то покушано, док други жандарм држи уапшеника у шкрипцу.

Помоћна патрола добије налог, да буде мирна и да се спреми за одбрану.

Ако опасност прети можда од прозора, то

се жандарм постави крај њега и са пуном пушком чека нападача.

Чим их опази повикне громким гласом »У име закона стој!« додавши, да ће свакога устрелити, који би покушао кроз прозор провалити.

Тако се поступа и онда, кад би ко покушао кроз врата продрети.

Може се као сигурно сматрати, да тако насилно ослобођење неће покушати једно, већ више лица.

Та лица неће наравно сва нападати на једну тачку, већ ће нападати на све улазе. Због тога треба да жандарми према опасности, умеју своју помоћну патролу употребити.

Покуша ли се на пр. кроз прозор провалити, поставиће жандарм оне људе од помоћне патроле, који су пушкама наоружани, уз прозоре, а сам се упути к' оном прозору одакле највећа опасност прети, док други жандарм уапшеника чува, а при том уједно своме другу служи као резерва и помоћ.

У овом, као и сваком другом сличном случају, жандарм се може пушком и осталим оружјем служити по указаној потреби, пошто претходно у име закона позове нападаче, да се окану сваког покушаја да ослободе уапшеника.

Ако би се успркос томе покушало провалити или развалити врата, тада нека жандарм напери пушку у врата управо на оно место где највећа сила наваљује, да их отвори и нека пушку опали. При томе, ако случајно не би имао нож на пушци, нека нипошто не наслања

уста цеви на врата, већ мало узмакне те даби зрно имало јаче пробојно дејство.

Ако напад потраје дуже и буде било потребно, да се више пута пушка пали, тада нека се не пуца све у једном правцу, већ у разним правцима, пошто ће нападач са стране и са заклоњеним телом напад изводити. Треба дакле пушку на једну и другу страну испаливати.

Тако исто опрезан нека буде жандарм и онда кад су нападачи пушкама наоружани.

Покуша ли уапшеник за време ове одбране побећи, те би се почео опирати, треба му кратко рећи, да ће бити прободен, ако се макне, а осим тога треба оружјем без икаквог околишавања крепко на пут стати таквом покушају. Ако би се помоћна патрола према жандармима отпорно или у корист уапшеника држала, тад је прва брига жандарма, да их застраше и натерају на послушност, јер су ови у новом положају много опаснији него спољни нападачи.

22. Поступак при гоњењу разбојника.

Ако је утврђено, да се у подручју жандармеријске станице задржавају разбојници (хајдуци), први задатак биће командире станице да се увери о броју, способности и наоружању истих, и да пронађе њихова скровишта, односно њихове јатаке.

Ако обична разбојничка скровишта нису позната жандармеријској станици, мењају ли исти места свога боравишта из једнога

краја у други или прелазе преко границе области у суседне области и опет натраг, или ако се разбојничка чета састоји од људи истога среза или округа, који се преко дана баве обичним послом, а преко ноћи излазе са наоружаним четима у пљачку и грабеж, то ће им се најуспешније на пут стати ноћним патролирањем и држањем заседа, као и изненадним прегледањем сумњивих кућа, салаша и других усамљених објеката.

Пође ли пак за руком командире станице, да добије поуздане извештаје о томе, где се разбојници налазе, то мора пре свега преко поузданих особа прибавити тачне податке о положају и месним одношајима села и објекта као и каквоћи предела који окружује скровиште разбојника.

Понајчешће само на тај начин биће могуће командире станице да процени, да ли ће му снага са којом располаже бити довољна, или ће морати одмах тражити појачање станице, те да би наумљеном предузећу осигурао жељени успех.

Промишљеност, лукавост и непренагљеност мора бити скопчана са ваљаним припремама за уапшење разбојника.

Буде ли станица јављено с поуздане стране, да се, у неком тачно означеном скровишту скривају разбојници, то их треба тамо изненадити и похватати.

Код таквог предузећа најтеже је неопажено се приближити разбојничком скровишту, на

пр. усамљеној колиби и т. д., с тога ваља при том бити врло опрезан.

Слабије жандармеријске станице (од 3 до 4 жандарма) имају тражити појачање са наоружаним чуварима шума, пољацима наоружаним од власти мештанима и т. д. не саопштавајући никоме раније прави циљ предузећа.

Пре но што се пође у гоњење разбојника, означе се вође патроле и поуче, те им се додели неколико лица од грађанске помоћи, чије се пушке имају прегледати, да ли су добре, а после тога имају се исте напунити и довољно понети муниције са собом. Детаљно ваља установити знакове за међусобно распознавање. Ако командир одељења не би довољно познавао месне одношаје и околину скровишта разбојника, тад се имају повести са собом поуздане путовође.

Оперативно одељење не треба да крене на једанпут, већ у партијама у краћим размацама у времену, те да се неопажено сакупе на тачно означеном месту и ван станичног круга. После тога треба тихо опрезно и помоћу заклона, ако их има, наступати даље што хитрије у утврђеном правцу, избегавајући при том у колико је то могуће главне путеве.

Кад се приближи на место, одакле се може добро видети разбојничко скровиште, после кратког мотрења и кад се опази да око скровишта нема људи, вођа одељења одреди један део одељења као патролу, да по могућности заклоњено и сасвим тихо обиђе разбојничко скро-

виште с противне стране и да му се што ближе примакне, тако да разбојници не могу неопажени утећи.

Кад је та патрола већ прилично одмакла, крене и даље остали део одељења под вођством командира станице, имајући на уму напред речене мере опрезности и настојаће, да што хитрије опколи скровиште спрочела и са страна, после чега се опет упусти у даље мотрење.

Шта се има даље предузети против разбојника, који се можда налазе у скровишту, не може се унапред установити. То може само командир, вођа патроле на лицу места, одлучити, на основу својих личних опажања. Но ипак неће бити сувишно, да се сви суделовачи таквог предузећа брижљиво опомену и упуте, да се чувају пренагљености и непромишљености.

На основу искуства, који се оснива на дугогодишњем службовању, жандарму може за одредење служити следеће :

а) Одмах, чим се опколи скровиште, има се код свих излазних врата зграде поставити по један снажан жандарм или грађански помоћник, наслоњен леђима до зида, у сврху да свакога ненаоружаног становника, који би из куће изашао, у највећој тишини зграби левом руком за врат, наперивши му нож у прса и заповеди му да ћути, а затим га одведе пред командира.

б) Испред врата и прозора није слободно на пушкомет незаклоњено прилазити.

в) Жандарми, који се буду ма из којег разлога морали пришуљати до куће, имају то учинити према ћошку оне стране, са које не могу бити устрељени кроз врата, прозоре, или пушкарнице.

г) Ако командир није потпуно сигуран, да се разбојници још у скровишту налазе, пошто је тама и највећа тишина, и ако нико од становника не излази на поље, који би се могао ухватити и привести комадиру ради давања информација, или ако неби никога било, који би се могао употребити за разгледање скровишта, то не остаје ништа друго, него да се за то одреде два жандарма.

При том ваља поступити врло опрезно, јер се увек мора предвиђати, да ће за гађање спремни разбојници устрелити свакога непромишљеног или пред вратима стојећег жандарма.

Од навале са ножем или продирањем у унутрашње просторије зграде силовитом провалом врата, треба са свим одустати и то не чинити, јер према каквоћи садашњег оружја, морао би се свагда свршити великим губитком жандарма, а сам успех предузећа остао би несигуран.

д) Утврди ли се, да се у скровишту налазе разбојници, исти се без обзира, да ли се мирно понашају или на жандарме пуцају, имају позвати од стране самог командира или посредовањем којег укућанина (станара) да се пре-

даду и да изађу ненаоружани напоље, јер ће се у противном случају зграда запалити.

Остане ли позив на предају неуважен, то се даље не сме оклевати, већ треба кров скровишта запалити на једном углу, ако је то надлежна власт одобрила, док остали опсадни жандарми морају са пушком, спремном за гађање, оштро пазити на све прозоре и врата, те свакога који би наоружан искочио напоље устрелити, ако су од власти за то добили наређење, а ненаоружане особе ухватити и у ланце везати.

У случају, пак, ако би се разбојници открили и били опкољени у једној згради, која лежи у сред села, или покрај каквих предмета, који би лако stradати могли, услед поменутих ватре из скровишта разбојника, а нису власништво онога, који је разбојницима дао скровиште, и власт није дозволила да се запали то разбојничко скровиште, у том случају не сме се запалити разбојничко скровиште. У том случају не би ништа друго остало, већ да се разбојници присиле на предају добрим и строго provedеним опкољавањем, како би се морали предати због нестанка хране и воде.

е) Ако би у скровишту опкољени разбојници пуцали кроз прозоре, врата и пушкарнице, то ће жандарм само онда ватру повратити, ако се покаже да би могао имати успеха, гађајући на неприкривеног разбојника. Ако им је скровиште од дасака, иловаче или пруђа, тада се може успешно пуцати и у сам објект.

ж) Командир жендармеријског одељења, који је изаслан, да похвата разбојничку чету у каквом познатом скровишту, нека настоји, да обави посао пре мрака. Где то пак ма из кога разлога не би било могуће, препоручљиво је наредити, да се после поноћи, кад све тврдим сном спава, скровиште опколи, а напад отпочне рано из јутра.

3. При опкољавању сумњиве зграде у ноћно доба, нека се сви жандарми крај стена објекта (скровишта) поставе, а при свањућу нека се повуку у своја скровишта и започну даљу дјелатност.

Код кућа на спратове смеју се жандарми приближити зиду само у ноћно доба и у највећој нужди, јер би их могли разбојници кроз прозоре I. ката устрељити.

и) Ради ли се на томе, да се изненадно затече и ухвати која разбојничка чета у скровишту, која лежи у отвореном пољу, наилази се обично на велике тешкоће због примицања и опкољавања скровишта, јер се и једно и друго мора обавити без заклона и има се убрајати међу најтеже задатке жандармеријске службе.

Налазе ли се око скровишта господарске зграде, стогови сена и плотови, који нуде добар заклон жандарму који се приближава, опкољавање ће се извести ноћу, а навала ће започети ју тром рано.

Лежи ли скровиште односно објект, на

који се наваљује, сасвим отворено, као на пример путничке механе (чарде) цигански шатори и т. д. те би услед тога свако заклоњено приближивање и распоред било немогуће, шта више, разбојничке страже или пси, могли би одати својим господарима приближивање жандарма, те би по том разбојници имали времена да умакну, то би жандарми у овим случајевима ретко када дошли до жељеног успеха. Зато се у тим случајевима препоручује следећи поступак:

Предузеће би се имало започети тиме, да командир станице настане, да по могућности станицу појача, како би могао што више патрола имати.

Већи део тих патрола послаће се још ноћу са налогом, да странпутицима обиђу разбојничко скровиште, те да макар и у већој даљини поседну оближње шуме, шипраге, мочваре, насипе кроз мочварно земљиште, поточиће, стазе, мостове и овеће жито или кукурузом засађене парцеле, док се командир станице са осталим жандармима следећег дана, управо у очи тог дана упути у напад правцем према скровишту разбојника.

Као што у природи лежи, злочинац, чим опази, да му се приближују жандарми даће се у бегство понајвише оним правцем, где ће наћи заклона, дакле, према оним објектима, које су жандарми запосели пре тога, и на тај начин

пашће у руке (жандарма) органа јавне безбедности.

УБ Број 4252.

10. децембра 1919. год.

Пов. ф. Го. Бр. 51.004.

11. фебруара 1920. год.

Београд.

Министар Унутрашњих Дела,
Светозар Прибичевић с. р.

Министар Војни и Морнарице,
Генерал,
Бранко Јовановић с. р.

Sur. br.
38879